

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет обліку та податкового менеджменту

**Кафедра податкового менеджменту та фінансового моніторингу
імені Миколи Чумаченка**

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
"Фінансовий моніторинг і аналіз"**

**галузь знань: 07 "Управління та адміністрування"
спеціальність: 071 "Облік і оподаткування"**

Форма здобуття освіти: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

**на тему: «Аналіз фінансової звітності та належна перевірка клієнта
аудиторської фірми ТОВ «Кроу Ерфольг Україна»»**

здобувача Янцевич Тетяни Юріївни

Науковий керівник: д.е.н., професор Калабухова С.В.

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., професор Ловінська Л.Г.

Київ – 2025

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 56 сторінок основного тексту, 15 таблиць, 5 рисунків, список використаних джерел з 42 найменувань, 2 додатки.

«Аналіз фінансової звітності та належна перевірка клієнта аудиторської фірми ТОВ «Кроу Ерфольг Україна»»

Об'єктом дослідження є система заходів належної перевірки клієнта при встановленні ділових відносин з суб'єктом первинного фінансового моніторингу.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти аналізу фінансової звітності та належної перевірки клієнтів аудиторської фірми ТОВ «Кроу Ерфольг Україна» як суб'єкта первинного фінансового моніторингу.

Мета дослідження полягає у розкритті теоретико-методичних положень і практичних аспектів аналізу фінансової звітності та належної перевірки клієнтів аудиторської фірми та розробці пропозицій щодо удосконалення заходів оцінки ризиків відмивання коштів.

Для досягнення мети були поставлені наступні завдання:

- розкрити якісні характеристики фінансової звітності та передумови і заходи належної перевірки клієнтів СПФМ;
- опрацювати нормативно-правове забезпечення аналізу фінансової звітності та належної перевірки клієнтів СПФМ;
- розглянути методи аналізу фінансової звітності та оцінки ризиків відмивання коштів при встановленні ділових відносин з клієнтами СПФМ;
- провести аналіз прозорості фінансової звітності, тенденцій зміни доходів та активів клієнта аудиторської фірми;
- провести оцінку ризиків відмивання коштів при встановленні ділових відносин з клієнтом аудиторської фірми;
- надати пропозиції щодо удосконалення аналізу фінансової звітності та належної перевірки клієнта аудиторської фірми.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Під час дослідження уточнено підходи до оцінки прозорості

фінансової звітності, систематизовано нормативну базу фінансового моніторингу, а також запропоновано алгоритм формування ризик-профілю клієнта на основі теплової матриці та скорингових моделей. Розроблено практичні рекомендації для аудиторських фірм щодо впровадження елементів поведінкової економіки (теорії nudge) у процес перевірки клієнтів. Виявлено типові ризики на прикладі клієнта аудиторської фірми, які можуть свідчити про потенційне викривлення доходів або приховану неплатоспроможність. Практична значущість результатів полягає в можливості їх використання для удосконалення процедур належної перевірки в діяльності аудиторських компаній, для підготовки внутрішніх політик СПФМ, навчання персоналу, а також як основа для формування методик аналізу звітності з урахуванням ризику ВК/ФТ.

Апробація результатів. Основні результати дослідження були апробовані на X Всеукраїнській науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених: «Облік, аналіз, аудит, оподаткування та фінансовий моніторинг: сучасні концепції розвитку» (м. Київ, 25 квітня 2025 року).

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи: 2025.

Рік захисту роботи: 2025.

Ключові слова: фінансова звітність, аналіз, первинний фінансовий моніторинг, належна перевірка клієнта, запобігання відмиванню коштів, оцінка ризиків, прозорість розкриття інформації, ділові відносини з клієнтом.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА НАЛЕЖНОЇ ПЕРЕВІРКИ КЛІЄНТІВ СУБ'ЄКТА ПЕРВИННОГО ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ.....	6
1.1 Якісні характеристики фінансової звітності та передумови і заходи належної перевірки клієнтів СПФМ.....	6
1.2 Нормативно-правове забезпечення аналізу фінансової звітності та належної перевірки клієнтів СПФМ.....	12
1.3 Методи аналізу фінансової звітності та оцінки ризиків відмивання коштів при встановленні ділових відносин з клієнтами СПФМ	19
1.4 Організаційно-економічна характеристика діяльності ТОВ «Кроу Ерфольг Україна» як суб'єкта первинного фінансового моніторингу	27
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА НАЛЕЖНА ПЕРЕВІРКА КЛІЄНТА АУДИТОРСЬКОЇ ФІРМИ ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА»..	33
2.1 Аналіз прозорості фінансової звітності, тенденцій зміни доходів та активів клієнта аудиторської фірми	33
2.2 Оцінка ризиків відмивання коштів при встановленні ділових відносин з клієнтом аудиторської фірми	42
2.3 Напрями вдосконалення аналізу фінансової звітності та належної перевірки клієнта аудиторської фірми	49
ВИСНОВКИ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57
ДОДАТКИ	61

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах поглиблення інтеграційних процесів, цифровізації бізнесу та зростання кількості транснаціональних фінансових операцій, ризики викривлення фінансової звітності та відмивання коштів, одержаних злочинним шляхом, набувають особливої актуальності. Аудиторські фірми, що здійснюють первинний фінансовий моніторинг, виступають важливими агентами нагляду, яким делеговано функцію виявлення та оцінки ризиків недобросовісних практик серед клієнтів. З цієї причини, удосконалення методів аналізу фінансової звітності та належної перевірки клієнтів є не лише професійним викликом, а й елементом національної системи економічної безпеки. Розробка ефективних інструментів верифікації, ризик-аналізу та фінансового моніторингу у сфері аудиту дозволяє запобігати легалізації злочинних доходів і водночас підвищує рівень прозорості фінансових відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що вирішення проблеми забезпечення прозорості фінансової звітності та протидії її викривленню широко розглядається у працях вітчизняних та зарубіжних дослідників. Зокрема, питання якісних характеристик звітності, її впливу на оцінку ризиків ВК/ФТ, методів належної перевірки клієнтів СПФМ розкрито у роботах Ловінської Л.Г., Кучеренка О.В., Буряка С.Ю., Wang Y., Das S., Barth M., а також у рекомендаціях FATF, матеріалах Basel Institute on Governance, звітах Crowe Erfolg тощо. Проте практичне поєднання теоретичних засад аналізу фінансової звітності з інструментами оцінки ризиків на рівні окремої аудиторської фірми потребує подальшого розвитку.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є розкриття теоретико-методичних положень і практичних аспектів аналізу фінансової звітності та належної перевірки клієнтів аудиторської фірми та розробка пропозицій щодо удосконалення процедур оцінки ризиків відмивання коштів.

Для досягнення мети були поставлені наступні *завдання*:

- розкрити якісні характеристики фінансової звітності та передумови і заходи належної перевірки клієнтів СПФМ;

- опрацювати нормативно-правове забезпечення аналізу фінансової звітності та належної перевірки клієнтів СПФМ;
- розглянути методи аналізу фінансової звітності та оцінки ризиків відмивання коштів при встановленні ділових відносин з клієнтами СПФМ;
- провести аналіз прозорості фінансової звітності, тенденцій зміни доходів та активів клієнта аудиторської фірми;
- провести оцінку ризиків відмивання коштів при встановленні ділових відносин з клієнтом аудиторської фірми;
- надати пропозиції щодо удосконалення аналізу фінансової звітності та належної перевірки клієнта аудиторської фірми.

Об'єкт дослідження – заходи належної перевірки клієнта при встановленні ділових відносин з суб'єктом первинного фінансового моніторингу.

Предмет дослідження - теоретико-методичні та практичні аспекти аналізу фінансової звітності та належної перевірки клієнтів аудиторської фірми як суб'єкта первинного фінансового моніторингу.

Методи дослідження. Використано комплекс методів емпіричного, теоретичного та методологічного рівнів. Визначальними у вирішенні поставлених завдань були такі загальнонаукові та спеціальні методи: абстрактно-логічний – застосовано при визначенні сутності якісних характеристик звітності та підходів до належної перевірки; системний аналіз – для розкриття особливостей організації роботи СПФМ на прикладі аудиторської фірми ТОВ «Кроу Ерфольг Україна»; синтез – при аналізі законодавчих норм, рекомендацій FATF і нормативів НБУ щодо фінмоніторингу; порівняння – при вивченні фінансових показників клієнта (ТОВ «Пирятинський сирзавод») за звітні періоди; економіко-математичні методи – при розрахунку M-score, коефіцієнтів ліквідності, структури активів та скорингових індексів ризику.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Під час дослідження уточнено підходи до оцінки прозорості фінансової звітності, систематизовано нормативну базу фінансового моніторингу, а також запропоновано алгоритм формування ризик-профілю клієнта на основі теплової

матриці та скорингових моделей. Розроблено практичні рекомендації для аудиторських фірм щодо впровадження елементів поведінкової економіки (теорії nudge) у процес перевірки клієнтів. Виявлено типові ризики на прикладі ТОВ «Пирятинський сирзавод», які можуть свідчити про потенційне викривлення доходів або приховану неплатоспроможність. Практична значущість результатів полягає в можливості їх використання для удосконалення процедур належної перевірки в діяльності аудиторських компаній, для підготовки внутрішніх політик СПФМ, навчання персоналу, а також як основа для формування методик аналізу звітності з урахуванням ризику ВК/ФТ.

Інформаційною базою дослідження законодавчі та нормативно-правові документи, які регламентують діяльність суб'єктів первинного фінансового моніторингу, порядок здійснення належної перевірки клієнтів, подання інформації про підозрілі операції та проведення фінансового аналізу; наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, матеріали науково-практичних конференцій; підручники, навчальні посібники з фінансового моніторингу, бухгалтерського обліку, аудиту та аналізу фінансової звітності; матеріальні носії процедур аналізу фінансової звітності та належної перевірки клієнтів досліджуваної аудиторської фірми, зокрема звіт про прозорість ТОВ «Кроу Ерфольг Україна», а також відкриті джерела щодо фінансової звітності ТОВ «Пирятинський сирзавод».

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 64 сторінки. Основний текст дипломної роботи викладено на 56 сторінках друкованого тексту. Робота містить 15 таблиць, 5 рисунків, 2 додатки. Список використаних літературних джерел включає 42 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА НАЛЕЖНОЇ ПЕРЕВІРКИ КЛІЄНТІВ СУБ'ЄКТА ПЕРВИННОГО ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

1.1 Якісні характеристики фінансової звітності та передумови і заходи належної перевірки клієнтів СПФМ

Рациональне управління підприємством базується на наявності достовірної, повної, релевантної та своєчасної інформації щодо особливостей та обсягів господарської діяльності, стану й використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, джерел формування доходів та напрямів розподілу прибутку. Одним із основних каналів отримання такої інформації є фінансова звітність, яка формується на підсумковому етапі облікового процесу шляхом спеціалізованого оброблення, угруповання та узагальнення даних.

Козловська І.В. та Маркіна І.А. у своїх працях наголошують, що фінансова звітність є комплексом узагальнених показників, які відображають фінансово-господарську діяльність суб'єкта господарювання. Ця звітність складається відповідно до встановлених стандартів та містить інформацію, достовірність і повнота якої є критично важливими для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, а також для оцінки фінансової стійкості та потенційних ризиків діяльності підприємства [20, с. 91; 25, с.58].

У свою чергу, фінансова звітність підприємства являє собою систематизовану сукупність узагальнених показників, що характеризують результати фінансово-господарської діяльності за звітний період (місяць, квартал або рік). Вона створюється шляхом обробки, підрахунку й класифікації даних поточного бухгалтерського обліку й є логічним завершенням облікового циклу.

Фінансова звітність традиційно розглядається як головний інструмент передачі економічної інформації, необхідної для ухвалення рішень користувачами. Так, у сучасній науковій літературі авторів Barth M. E., Landsman W. R., Lang M. H.

домінує позиція, що якість фінансової звітності є визначальним чинником не лише для оцінки фінансового стану підприємства, але й для виявлення ризиків, пов'язаних із потенційним відмиванням коштів або іншими фінансовими зловживаннями [2, с. 48].

Згідно з чинним законодавством України, а саме статтею 2 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та пунктом 1 Порядку подання фінансової звітності, обов'язок подавати фінансову звітність покладається на всі юридичні особи, зареєстровані в Україні, незалежно від їхньої організаційно-правової форми та форми власності, а також на представництва іноземних компаній [35]. Підприємства, за винятком суб'єктів державного сектору, складають фінансову та консолідовану фінансову звітність, керуючись національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку або міжнародними стандартами фінансової звітності.

Залежно від потреб, фінансова звітність може бути представлена у повному або скороченому обсязі. Повний комплект фінансової звітності включає такі форми:

- 1) Баланс (Звіт про фінансовий стан);
- 2) Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід);
- 3) Звіт про рух грошових коштів (за прямим або непрямим методом);
- 4) Звіт про власний капітал;
- 5) Примітки до річної фінансової звітності;
- 6) Додаток до приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами».

Основна мета складання цієї звітності полягає в забезпеченні користувачів повною, достовірною та об'єктивною інформацією про фінансовий стан і результати діяльності підприємства для прийняття обґрунтованих рішень.

Концептуальні основи Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) виокремлюють дві основні групи якісних характеристик: основні - релевантність і достовірне подання та допоміжні - порівнюваність, перевірюваність, своєчасність і зрозумілість, які узагальнені у табл.1.1 [6, с. 899].

Таблиця 1.1 - Якісні характеристики фінансової звітності

Назва	Зміст
Релевантність	Здатність фінансової інформації впливати на економічні рішення користувачів шляхом допомоги у прогнозуванні майбутніх подій або підтвердженні минулих оцінок. Включає суттєвість як важливу складову.
Достовірне подання	Інформація має достовірно відображати економічну суть операцій, тобто бути повною, нейтральною і без суттєвих помилок.
Порівнюваність	Дозволяє користувачам аналізувати показники звітності однієї компанії в динаміці або порівнювати з іншими суб'єктами.
Перевірюваність	Наявність можливості незалежної перевірки фінансової інформації для досягнення згоди щодо її достовірності.
Своєчасність	Інформація повинна надаватися вчасно, поки вона залишається релевантною для прийняття рішень.
Зрозумілість	Інформація має бути викладена чітко та доступно для користувачів з належним рівнем фінансових знань.

Джерело: узагальнено автором на основі [6, с. 899-905].

Науковці підтверджують, що саме ці характеристики з табл.1.1 є базовими для формування довіри до фінансової інформації. Так, за дослідженнями De George E. T., Li X., Shivakumar L. A Review, якісна фінансова звітність прямо пов'язана із зниженням інформаційної асиметрії між компаніями і зовнішніми користувачами [6, с. 901].

Однак, починаючи з 2018–2019 років, помітною стає тенденція до перегляду традиційного списку якісних характеристик — передусім через загрози глобалізації фінансових ринків, кіберризиків та посилення вимог до протидії відмиванню коштів (AML-комплаєнсу).

У дослідженні Das S., Dixit J., Weidenmier M. наголошується, що класичні визначення якісних характеристик є недостатніми для ідентифікації ризиків нелегальної фінансової активності. Автори вводять поняття «глибинної прозорості», яка передбачає не лише доступність і точність інформації, а й розкриття реальних економічних сутностей господарських операцій [5, с. 117].

Інші автори, як-от Camfferman K., Zeff S. A. підкреслюють важливість так званої «аналітичної зрозумілості» фінансової звітності: здатності користувачів

ідентифікувати можливі аномалії, що можуть свідчити про спроби відмивання коштів [4, с. 153].

Така еволюція поглядів свідчить про необхідність посилити акцент на прозорості не як статичній якості (наявність інформації), а як на динамічному процесі, що уможливорює активний аналіз операційної діяльності компаній.

Згідно із дослідженням Francis J., LaFond R., Olsson P. M., Schipper K. прозорість у сучасному розумінні охоплює:

- розкриття реальних бенефіціарів компанії;
- деталізацію джерел походження коштів;
- пояснення фінансових потоків за нетиповими операціями;
- опис корпоративної структури та контролюючих осіб [8, с. 201].

Тобто прозорість фінансової звітності сьогодні означає не просто розкриття базових даних, а комплексне розкриття взаємозв'язків і логіки фінансових операцій.

Сучасна література, зокрема дослідження Fazilov F.M. підкреслює, що якість фінансової звітності клієнта прямо впливає на результат перевірки. Фінансова звітність з високим рівнем прозорості знижує витрати на проведення належної перевірки та дозволяє оперативніше ідентифікувати ризики відмивання коштів [7, с. 180].

Водночас у працях Barth M. E., Landsman W. R., Lang M. H. відзначено, що навіть за наявності «якісної» звітності існує ризик навмисного викривлення інформації через складні фінансові структури або трансфертне ціноутворення. Це підкреслює важливість активної критичної оцінки фінансових даних у процесі належної перевірки [2, с. 60].

Наукова дискусія точиться також навколо питань об'єктивної перевірюваності фінансової інформації. Так, дослідження Camfferman K., Zeff S. A. вказують, що навіть сертифікована звітність може залишатися «неякісною», якщо аудит був формальним або проведеним із конфліктом інтересів [4, 172].

Це ставить перед СПФМ завдання не лише аналізувати саму звітність, а й оцінювати контекст її складання: аудиторські висновки, репутацію аудиторських фірм, відомості про можливі санкції чи розслідування проти клієнтів.

Варто зауважити, що якісна фінансова звітність є фундаментом для ефективного первинного фінансового моніторингу, дозволяючи СПФМ виявляти потенційні ризики та забезпечувати відповідність клієнтів вимогам законодавства. Якісні характеристики фінансової звітності — такі як достовірність, повнота, зрозумілість та зіставність — мають ключове значення для належної перевірки клієнтів СПФМ, оскільки забезпечують можливість об'єктивно оцінити фінансовий стан клієнта, джерела його доходів і відповідність фінансової поведінки заявленому профілю ризику.

Доречно додати, що фінансовий моніторинг включає первинний та вторинний рівні. Саме на первинному рівні СПФМ самостійно аналізують операції клієнтів, проводять належну перевірку та в разі виявлення підозрілих операцій інформують Державну службу фінансового моніторингу. На вторинному рівні органи державного фінансового моніторингу здійснюють узагальнення інформації та взаємодію із правоохоронними органами.

Під належною перевіркою у сфері спеціально визначених суб'єктів первинного фінансового моніторингу (СПФМ) розуміють комплекс заходів щодо встановлення ідентичності клієнта, оцінки природи його діяльності та джерел коштів (FATF Recommendations) [39].

В українських публікаціях Гуртового В.О. та Буряк С.Ю. належна перевірка клієнта (СПФМ) трактується як: комплекс заходів із ідентифікації особи клієнта, верифікації наданих даних, аналізу профілю ризику та моніторингу операцій з метою виявлення ознак відмивання коштів або фінансування тероризму, відповідно до ризик-орієнтованого підходу [13, с. 25; 9, с. 106-108].

Варто зауважити, що належна перевірка клієнтів містить не тільки збір загальних даних (ім'я, адреса, дата народження), але й перевірку репутації, аналіз фінансових потоків, визначення кінцевих бенефіціарів. Зокрема, особлива увага приділяється встановленню зв'язків клієнта з політично значущими особами, виявленню ризикованих операцій та перевірці джерел надходження коштів. Здійснення верифікації передбачає використання офіційних реєстрів, баз даних, систем фінансового моніторингу та результатів внутрішнього аудиту.

У таблиці 1.2 наведено порівняльний аналіз авторських підходів до визначення фінансової звітності та належної перевірки клієнтів.

Таблиця 1.2 – Основні підходи до визначення фінансової звітності та належної перевірки клієнтів

Автори	Фінансова звітність	Належна перевірка клієнтів
Козловська І.В. (2021)	Інструмент управлінської та контрольної діяльності, що базується на принципах достовірності та повноти.	Первинна ідентифікація клієнта та оцінка ризиків його діяльності.
Маркіна І.А. (2020)	Система даних про фінансовий стан підприємства, обов'язкова для зовнішнього користувача.	Верифікація клієнта та аналіз джерел його коштів.
Кучеренко О.В. (2022)	Прозорість фінансової інформації як захист від фінансових злочинів.	Постійний моніторинг змін у статусі клієнта.
Овчаренко Г.А. (2023)	Своєчасність, доступність та аналітичність показників звітності.	Поглиблене профілювання ризиків клієнтів.
Гуртовий В.О. (2020)	Стандартизований інструмент для оцінки платоспроможності.	Належна перевірка в контексті протидії відмиванню коштів.
Буряк С.Ю. (2022)	Інформаційна база для забезпечення довіри до суб'єкта господарювання.	Поглиблене вивчення ділової репутації клієнта.

Джерело: узагальнено автором на основі [20, с. 91-93; 25, с. 55-64; 22, с. 144-146; 30, с. 11; 13, с. 25; 9, с. 106-108].

Виходячи з аналізу сучасної літератури визначено, що якісні характеристики фінансової звітності — це сукупність властивостей фінансової інформації, що забезпечують її релевантність, достовірне подання, порівнюваність, своєчасність і зрозумілість, доповнені вимогами до глибинної прозорості, аналітичної зрозумілості та перевірюваності, які уможливлюють виявлення економічних сутностей операцій та сприяють належній перевірці клієнтів щодо ризиків фінансового зловживання і відмивання коштів. Особливий акцент має бути поставлений на прозорості як активному процесі - не тільки в контексті легкості доступу до даних, але й у контексті повноти, точності та цілісності розкриття економічного змісту діяльності клієнтів.

Оскільки однією з передумов належної перевірки клієнтів суб'єктами

первинного фінансового моніторингу (СПФМ) є доступ до надійних джерел інформації, фінансову звітність слід визнати таким джерелом, адже доступна та якісна фінансова звітність дозволяє оцінити фінансову стійкість, виявити невідповідності або ознаки потенційних ризиків. Аналіз фінансової звітності доцільно розглядати як один із заходів належної перевірки клієнта суб'єкта первинного фінансового моніторингу, оскільки саме він забезпечує можливість об'єктивної оцінки фінансового стану клієнта, верифікації джерел походження активів та виявлення невідповідностей, що можуть свідчити про підвищений ризик участі у схемах легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

1.2 Нормативно-правове забезпечення аналізу фінансової звітності та належної перевірки клієнтів СПФМ

В Україні на основі Національної оцінки ризиків 2019 року визначено основні загрози: корупцію, фіктивне підприємництво, обіг готівки, тероризм і його фінансування. У Стратегії економічної безпеки до 2025 року визнано, що високий рівень тіньової економіки та легалізація злочинних доходів є одними з основних загроз. Тому державний курс передбачає захист фінансової системи від відмивання коштів і фінансування тероризму [28].

Належне нормативне та правове забезпечення фінансового моніторингу є невід'ємною умовою ефективної боротьби з легалізацією незаконних доходів, фінансуванням тероризму та інших предикатних злочинів. Нормативно-правова база боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму в Україні формувалася за активної співпраці з міжнародними організаціями: UNODC, Радою Європи (MONEYVAL), FATF, Егмонтською групою, Світовим банком, МВФ, ОБСЄ, Європейською комісією та іншими [21].

На глобальному рівні сферу протидії відмиванню коштів і фінансуванню тероризму регулюють міжнародні акти [42, с.90]: Конвенції ООН і резолюції Ради Безпеки ООН (Конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму, Конвенція

проти корупції тощо); Конвенції Ради Європи (зокрема про відмивання та фінансування тероризму); Директиви ЄС (наприклад, Директива 2018/843); Міжнародні стандарти FATF; Документи Вольфсберзької групи, Базельського комітету, Егмонтської групи та інші міжнародні угоди й меморандуми, учасником яких є Україна.

Правове поле фінансового моніторингу в Україні сформоване на основі міжнародних документів і включає широкий спектр національних нормативних актів [29]:

- Законодавчі акти Верховної Ради (Кодекси, Закони України, що регламентують фінансовий моніторинг, банківську діяльність, боротьбу з тероризмом, антикорупційні заходи тощо);
- Укази Президента, які визначають стратегічні засади національної та економічної безпеки;
- Розпорядження Кабміну, що окреслюють напрями розвитку та реформування системи фінансового моніторингу;
- Нормативні акти Міністерства фінансів та Держфінмоніторингу, що деталізують порядок роботи в цій сфері.

FATF, створена у 1989 році за ініціативи країн «Великої сімки», відіграє ключову роль у формуванні міжнародних стандартів боротьби з відмиванням коштів. Її 40 Рекомендацій, які регулярно оновлюються, є основою для національних систем фінансового моніторингу. Протягом трьох десятиліть Україна поступово імплементує ці стандарти, адаптуючи законодавство до вимог FATF та ЄС [31].

Рекомендація 10 FATF встановлює фундаментальні вимоги до належної перевірки клієнтів, яка є ключовим елементом системи протидії відмиванню коштів і фінансуванню тероризму (ПВК/ФТ). Згідно з нею, фінансові установи та інші зобов'язані суб'єкти мають ідентифікувати клієнтів і, за потреби, бенефіціарних власників, перевіряти достовірність цієї інформації, а також розуміти характер і мету ділових відносин. Основні положення включають [39]:

- проведення належної перевірки перед установленням ділових відносин або

здійсненню випадкових операцій понад встановлений поріг;

- необхідність проведення розширених заходів у разі високого рівня ризику (наприклад, для PEPs – політично значущих осіб);
- забезпечення постійного моніторингу ділових відносин з метою виявлення підозрілих операцій;
- оновлення інформації за результатами періодичного перегляду.

FATF підкреслює, що суб'єкти зобов'язані виявляти кінцевого бенефіціарного власника та вживати обґрунтованих заходів для перевірки його особи, щоб бути впевненими, що знають, хто фактично контролює клієнта.

Рекомендація 22 FATF поширює вимоги щодо належної перевірки клієнта на нефінансові підприємства і професії (ВНУП — визначені нефінансові установи та професії). До таких віднесено зокрема аудиторські, бухгалтерські та юридичні фірми, які здійснюють певні види діяльності, що несуть підвищені ризики ПБК/ФТ.

Ключові твердження Рекомендації 22 [39]:

- ВНУП повинні застосовувати заходи CDD у тих випадках, коли вони залучені до підготовки або проведення для клієнта угод, пов'язаних з купівлею-продажем нерухомості, управлінням активами, управлінням рахунками клієнтів, створенням компаній, трастів тощо.
- Аудиторські фірми мають здійснювати належну перевірку клієнтів під час надання послуг, пов'язаних із корпоративною структуризацією або фінансовими операціями, де існує ризик використання таких послуг для відмивання коштів або фінансування тероризму.
- ВНУП зобов'язані впровадити внутрішні політики, процедури та контролю, що відповідають їхньому профілю ризику, включно з навчанням персоналу та призначенням відповідальних осіб.

FATF прямо зазначає, що аудитори є суб'єктами ПБК/ФТ у разі надання послуг, які виходять за межі суто фінансового аудиту. Таким чином, на аудиторські компанії покладається обов'язок здійснювати CDD, включно з виявленням кінцевих бенефіціарів, оцінкою ризиків та моніторингом підозрілих дій [39].

У рамках Угоди про асоціацію з ЄС Україна зобов'язалася імплементувати

директиви та регламенти ЄС у сфері AML/CFT (Anti-Money Laundering / Counter Financing of Terrorism). Більшість положень Директиви ЄС 2015/849 та Регламенту 2015/847 уже впроваджені, але процес гармонізації триває. Також Україна зобов'язалася перед МВФ посилити фінмоніторинг, запровадивши триступеневу систему звітування, контроль за операціями з ПЕПами (політично значущими особами) та вдосконаленням реєстрів бенефіціарів [28].

У Законі №361 «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» підкреслюється обов'язок суб'єктів первинного фінансового моніторингу організовувати та здійснювати фінансовий моніторинг відповідно до вимог, визначених уповноваженим державним органом. Це має забезпечити своєчасне виявлення порогових та підозрілих фінансових операцій (діяльності) незалежно від рівня ризику ділових відносин із клієнтом (чи проведення фінансових операцій без встановлення таких відносин) та інформування спеціально уповноваженого органу. Також ставиться завдання запобігання використанню послуг і продуктів суб'єкта первинного фінансового моніторингу для здійснення клієнтами незаконних фінансових операцій [37].

Організація процесу первинного фінансового моніторингу представлена на рис. 1.1.

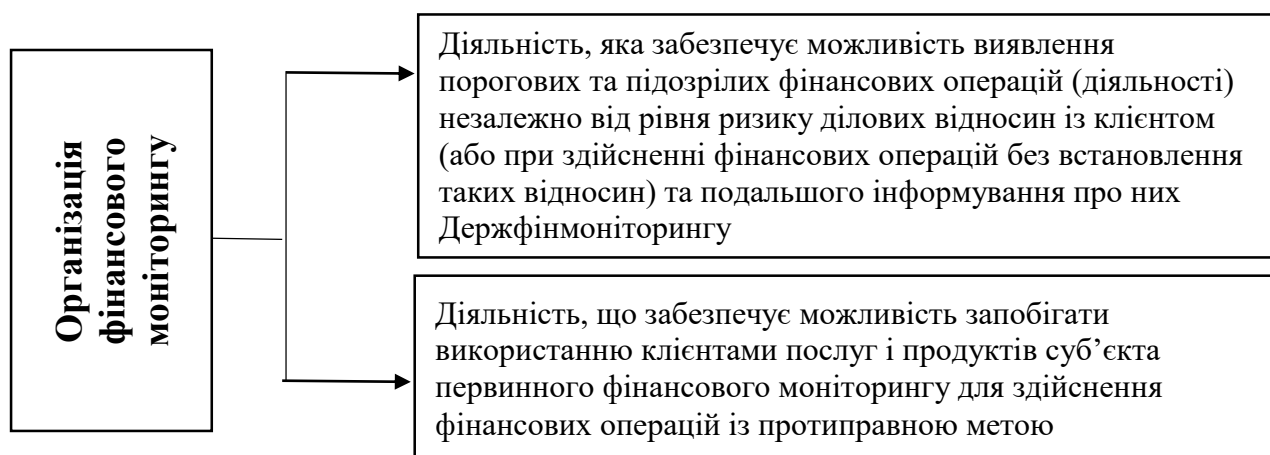

Рисунок 1.1 - Організація первинного фінансового моніторингу відповідно до Закону 361

Джерело: складено на основі [37].

Належна перевірка клієнта (KYC) є обов'язковою процедурою для всіх суб'єктів первинного фінансового моніторингу згідно зі статтею 11 Закону України №361. Вона здійснюється у випадках встановлення ділових відносин, виникнення підозри у легалізації доходів або фінансуванні тероризму, під час здійснення значних або підозрілих операцій, та в разі виявлення недостовірних або неповних ідентифікаційних даних. Відповідно до Закону № 361 та положень про здійснення фінансового моніторингу, затверджених уповноваженими регуляторними органами, процес належної перевірки клієнта суб'єктом первинного фінансового моніторингу передбачає здійснення комплексу заходів, зміст яких представлено на рис. 1.2 [37].

Рисунок 1.2 – Заходи належної перевірки клієнта суб'єктом первинного фінансового моніторингу

Джерело: складено на основі [37].

У випадках, коли клієнт або його діяльність становить підвищений ризик, суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний застосовувати заходи посиленої належної перевірки. Така перевірка проводиться, зокрема, у разі встановлення ділових відносин із публічними особами (PEP), клієнтами з країн з

підвищеним ризиком (у тому числі офшорних юрисдикцій), у випадках ускладнення структури власності або при наявності ознак підозрілих операцій.

Посилена перевірка передбачає більш глибоке дослідження клієнта та природи його діяльності, включаючи [37]:

- отримання додаткової інформації про джерела походження коштів або активів;
- поглиблену перевірку бенефіціарних власників;
- підвищену частоту моніторингу ділових відносин та фінансових операцій;
- узгодження співпраці на вищому рівні управління;
- проведення незалежних перевірок або запитів до офіційних органів.

В окремих випадках може бути прийняте рішення про відмову у встановленні ділових відносин або їх припинення, якщо ризик визнається неприйнятним або якщо клієнт відмовляється надати необхідну інформацію.

Необхідно підкреслити, що Закон №361 також встановлює, що загальні вимоги до організації і проведення первинного фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу та їх відокремленими підрозділами (за наявності) затверджуються відповідними органами державного фінансового моніторингу, які здійснюють державне регулювання і нагляд за такими суб'єктами [37].

Регулювання на нагляд за аудиторськими фірмами здійснює Міністерство фінансів України, тому при проведенні належної перевірки клієнтів вони керуються Положенням про здійснення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання і нагляд за діяльністю яких здійснює Міністерство фінансів України від 07.06.2024 №282 [38].

Розділ VIII Положення про здійснення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання і нагляд за якими здійснює Міністерство фінансів України (наказ №282 від 07.06.2024), встановлює основні вимоги до належної перевірки клієнтів аудиторськими фірмами. Зокрема, передбачено обов'язкову ідентифікацію та верифікацію клієнта, його представника і бенефіціарного власника до встановлення ділових відносин або проведення

фінансової операції. Перевірка включає оцінку ризику відмивання коштів або фінансування тероризму, з урахуванням типу клієнта, країни реєстрації, характеру послуг тощо. Залежно від рівня ризику застосовуються стандартні, спрощені або посилені заходи. Також обов'язковим є постійний моніторинг ділових відносин та оновлення інформації про клієнтів. У разі виявлення підозрілих дій СПФМ має негайно повідомити про це Держфінмоніторинг [38].

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (№ 996-XIV), є базовим нормативно-правовим актом, який регламентує організацію бухгалтерського обліку, ведення облікових регістрів та складання фінансової звітності в Україні. Документ визначає основні принципи бухгалтерського обліку, вимоги до якості інформації (достовірність, повнота, своєчасність), структуру фінансової звітності та відповідальність за її подання. Згідно із Законом, суб'єкти господарювання зобов'язані складати фінансову звітність на основі національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або МСФЗ — залежно від виду підприємства [35].

Особливу увагу приділено якості звітності, яка повинна бути зрозумілою, правдиво відображати фінансовий стан, результати діяльності та зміни у фінансовому становищі суб'єкта. Закон також містить вимоги щодо періодичності подання звітності, її затвердження, зберігання та публічного розкриття (для підприємств, які зобов'язані це робити відповідно до законодавства). Вимоги цього закону є важливою передумовою для здійснення належної перевірки клієнта аудиторської фірми, оскільки саме фінансова звітність є основним об'єктом аналітичного аналізу та джерелом даних для оцінки ризиків [35].

МСА 520 «Аналітичні процедури» визначає вимоги до застосування аналітичних процедур як інструменту збору аудиторських доказів у процесі перевірки фінансової звітності. Аналітичні процедури полягають у порівнянні фінансових і нефінансових даних, аналізі співвідношень між показниками, виявленні відхилень і тенденцій, що можуть свідчити про ризики суттєвого викривлення [26].

Цей стандарт передбачає, що аналітичні процедури мають застосовуватись:

- На стадії планування аудиту — для розуміння бізнесу клієнта та виявлення зон підвищеного ризику;
- У процесі виконання — для отримання доказів щодо правильності відображення фінансової інформації;
- На етапі завершення аудиту — для перевірки загальної узгодженості фінансової звітності.

З погляду належної перевірки клієнтів як СПФМ, застосування положень МСА 520 дозволяє аудиторській фірмі ідентифікувати ознаки потенційного викривлення доходів, фіктивного зростання активів, прихованого банкрутства чи інших ризикових подій. Таким чином, аналітичні процедури сприяють формуванню обґрунтованого ризик-профілю клієнта й ухваленню зважених рішень щодо доцільності встановлення або продовження ділових відносин [26].

Таким чином, у сучасних умовах глобалізації та диджиталізації фінансової системи забезпечення якісного аналізу фінансової звітності та належної перевірки клієнтів стає ключовим елементом забезпечення економічної безпеки держави. Суб'єкти первинного фінансового моніторингу зобов'язані якісно здійснювати фінансовий аналіз, виявляти підозрілі операції та проводити належну перевірку своїх клієнтів, а також дотримуватися норм та правил, встановлених чинним законодавством і міжнародними стандартами.

1.3 Методи аналізу фінансової звітності та оцінки ризиків відмивання коштів при встановленні ділових відносин з клієнтами СПФМ

Сучасна система первинного фінансового моніторингу в Україні вимагає використання дієвих підходів до оцінки фінансової звітності клієнтів суб'єктів первинного фінансового моніторингу (СПФМ). У процесі встановлення ділових відносин особливу увагу слід приділяти аналізу фінансової звітності, яка дозволяє виявити як ознаки фінансової стабільності клієнта, так і потенційні ризики, пов'язані з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом.

Перш за все, для оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання, що виступають клієнтами СПФМ, використовують горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний аналіз та аналіз грошових потоків, що відображено на рисунку 1.3.

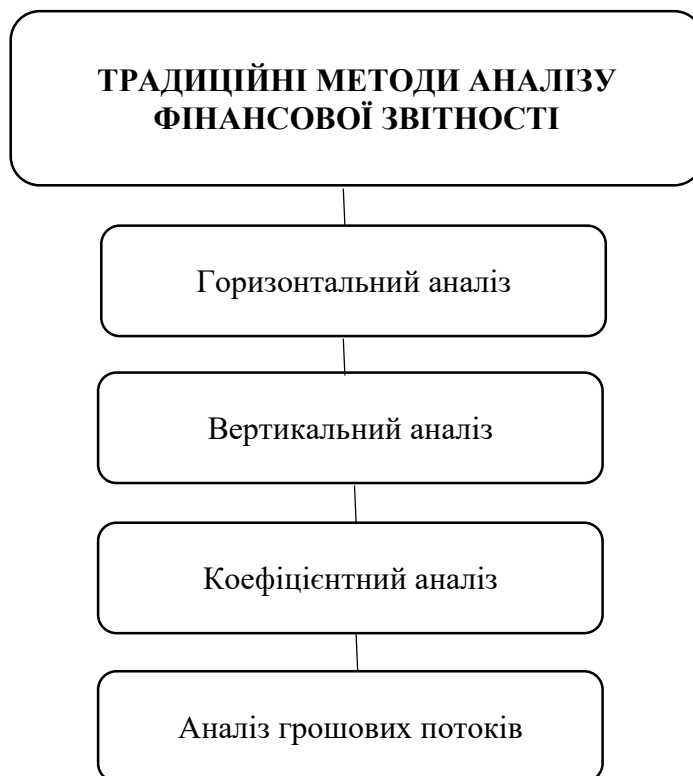

Рисунок 1.3 – Традиційні методи аналізу фінансової звітності

Джерело: складено на основі [11, с. 242].

Горизонтальний аналіз дозволяє порівняти основні фінансові показники за кілька звітних періодів, виявити динаміку змін, а також нетипові коливання, які можуть свідчити про нестабільність або спробу приховати справжній фінансовий стан. Вертикальний аналіз спрямований на вивчення структури звітності — наприклад, співвідношення оборотних і необоротних активів, частки поточних і довгострокових зобов'язань у загальному обсязі пасивів. Такий підхід дозволяє оцінити баланс ризиків у фінансовій структурі клієнта.

Коефіцієнтний аналіз включає обчислення ряду фінансових індикаторів: ліквідності, рентабельності, платоспроможності, ділової активності. Наприклад, якщо коефіцієнт покриття (співвідношення оборотних активів до поточних

зобов'язань) менше 1, це може свідчити про труднощі з короткостроковою ліквідністю, що в контексті фінансового моніторингу розглядається як сигнал про потенційні ризики. Рентабельність активів дозволяє оцінити ефективність використання майна клієнта. Надто низький рівень цього показника за умов стабільного обороту може бути індикатором навмисного заниження прибутку з метою податкової оптимізації або фіктивної збитковості [12].

Окрему увагу слід приділяти аналізу грошових потоків. Рух коштів, розподілений за операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю, дозволяє не лише оцінити реальну платоспроможність клієнта, але й виявити розбіжності між задекларованими доходами та фактичними грошовими надходженнями. Наприклад, наявність прибутку за звітом при негативному грошовому потоці може свідчити про фінансові маніпуляції або фіктивність частини операцій.

Крім кількісного аналізу, варто застосовувати якісний підхід, що передбачає врахування економічної доцільності операцій, історії діяльності підприємства, репутації його контрагентів. У цьому контексті важливо не лише аналізувати показники, а й встановлювати логічні зв'язки між ними. Наприклад, стрімке зростання виручки без відповідного збільшення виробничих потужностей або персоналу може свідчити про фіктивність продажів [14].

Особливої уваги заслуговують випадки, коли структура витрат або активів не відповідає задекларованому виду діяльності клієнта. Наприклад, компанія, яка декларує себе як ІТ-послуги, але має суттєві витрати на сировину або паливно-мастильні матеріали — це ознака потенційного відмивання коштів через підставні контракти. Тому важливого значення набуває аналіз прозорості фінансової звітності.

Існує велика кількість показників, що дозволяють оцінити прозорість фінансової звітності. Для цього використовують спеціальні індекси, розроблені як професійними установами, так і окремими дослідниками. До таких індексів належать: The Index of the Center for International Financial Analysis and Research (CIFAR), German Business Administration Index (VBR), Information Disclosure and Transparency Rankings System (IDTRS) Index, Transparency and Disclosure Index,

створений агентством Standard & Poor's [1, 10].

Індекс прозорості та розкриття інформації (Transparency and Disclosure Index — TDI), розроблений Standard & Poor's, складається з 79 показників із загальною максимальною сумою 98 балів. Індекс поділений на три підкатегорії [15, с. 77]:

1. структура власності та права акціонерів — 14 показників;
2. фінансова прозорість і розкриття — 36 показників;
3. структура та процедури ради директорів — 29 показників.

Кожен з пунктів оцінюється на основі аналізу річних звітів компанії. Якщо відповідна інформація не розкривається, пункт отримує 0 балів, інакше — 1 або 2 бали, залежно від її значущості. Загальний показник TDI обчислюється за формулою:

$$TDI = \text{Сума виставлених балів} / 98 \text{ балів} \times 100\% \quad (1.1)$$

Залежно від отриманого результату, визначається рівень прозорості: менше 70% — низька транспарентність; 70–84% — середній рівень прозорості; 85–100% — максимальна транспарентність. Цей індекс є одним з найбільш уживаних у зарубіжній практиці оцінювання прозорості фінансової звітності.

Одним із найпоширеніших інструментів для виявлення маніпуляцій у фінансовій звітності є модель Бенейша. Вона базується на розрахунку інтегрального показника (M-Score), що дозволяє визначити, чи мала місце маніпуляція обліковими даними, а також за допомогою яких інструментів це було реалізовано [3].

Модель використовує дані фінансової звітності за два періоди — звітний (1) та попередній (0), і передбачає обчислення восьми показників [19]:

1. DSRI (Days' sales in receivables index) — індекс частки щоденної інкасації торгової дебіторської заборгованості: $DSRI = ЧДЗ(1) / ЧДЗ(0)$
2. GMI (Gross margin index) — індекс валової рентабельності: $GMI = BP(0) / BP(1)$
3. AQI (Asset quality index) — індекс якості активів: $AQI = ЯА(1) / ЯА(0)$, де $ЯА = (\text{необоротні активи} - \text{основні засоби}) / \text{активи}$
4. SGI (Sales growth index) — індекс чистого доходу від реалізації: $SGI = ЧД(1)$

/ ЧД (0)

5. DEPI (Depreciation index) — індекс норми амортизації: $DEPI = \text{НА} (0) / \text{НА} (1)$, де НА = амортизація / основні засоби
6. SGAI (Sales, general, and administrative expenses index) — індекс частки невиробничих операційних витрат у чистому доході: $SGAI = \text{ЧНОВ} (1) / \text{ЧНОВ} (0)$, де ЧНОВ = (витрати на збут + адміністративні витрати + інші операційні витрати) / чистий дохід
7. LVGI (Leverage index) — індекс левериджу: $LVGI = \text{Л} (1) / \text{Л} (0)$, де Л = зобов'язання / активи
8. TATA (Total accruals to total assets) — показник грошової маневреності активів: $TATA = (\text{змiна оборотного капіталу} - \text{змiна грошових коштів} - \text{амортизація}) / \text{активи}$

Ці змінні дозволяють ідентифікувати випадки, коли компанії можуть завищувати доходи, переоцінювати активи чи капіталізувати витрати з метою покращення звітних показників. Це, зокрема, проявляється у зростанні торгової дебіторської заборгованості, зниженні валової рентабельності та якості активів.

M-score Бенейша — це аналітична модель, розроблена дослідником Мессодом Бенейшем на основі вивчення фінансових показників компаній, викритих у маніпуляціях з бухгалтерською звітністю. Її мета — виявити нетипові коливання у фінансових даних, які можуть свідчити про спроби штучного покращення фінансових результатів. Модель розраховується за такою формулою [3]:

$$\begin{aligned} \text{M-score} = & -4,84 + \text{DSRI} \times 0,920 + \text{GMI} \times 0,528 + \text{AQI} \times 0,404 + \\ & \text{SGI} \times 0,892 + \text{DEPI} \times 0,115 - \text{SGAI} \times 0,172 + \text{TATA} \times 4,679 - \text{LVGI} \times 0,327 \end{aligned} \quad (1.2)$$

де:

DSRI — індекс дебіторської заборгованості за продажами,

GMI — індекс рентабельності валового прибутку,

AQI — індекс якості активів,

SGI — індекс зростання виручки,

DEPI — індекс амортизаційної політики,

SGAI — індекс адміністративних та збутових витрат,
TATA — загальна сума нарахувань до загальних активів,
LVGI — індекс фінансового левериджу.

Згідно з дослідженням Бениша, якщо отримане значення M-score перевищує порогове значення $-2,22$, це свідчить про високу ймовірність маніпуляцій з фінансовою звітністю. Чим вище значення M-score, тим вищий ризик використання компанією недобросовісних облікових практик [3].

Аналіз фінансової звітності у рамках СПФМ спрямований не лише на оцінку фінансового стану клієнтів, а й на виявлення підозрілих ознак фінансових операцій, схильних до схем відмивання коштів. Тому процедури KYC («Know Your Customer») є невід'ємною частиною належної перевірки. Вони передбачають ідентифікацію клієнтів, визначення їхньої кінцевої бенефіціарної власності та оцінку ризиків. Відповідно до вимог законодавства, СПФМ зобов'язані здійснювати ідентифікацію та верифікацію клієнтів, застосовуючи ризик-орієнтований підхід. Особлива увага приділяється належній перевірці бенефіціарних власників і виявленню операцій, що можуть бути пов'язані із відмиванням доходів або фінансуванням тероризму [16].

При встановленні ділових відносин з клієнтами, СПФМ зобов'язані здійснювати всебічну оцінку ризиків відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму. Така оцінка є ключовим компонентом ризик-орієнтованого підходу, передбаченого законодавством України та міжнародними стандартами, зокрема рекомендаціями FATF. Метою оцінки є ідентифікація потенційних загроз, які можуть виникати внаслідок встановлення або підтримки ділових відносин із клієнтами, що мають ознаки ризику.

Процес оцінки ризиків передбачає врахування низки факторів, що впливають на рівень загрози ВК/ФТ, що відображено на рис. 1.4 [37].

У першу чергу оцінюється ризик, пов'язаний із самим клієнтом. СПФМ повинні встановити тип клієнта (фізична особа, юридична особа, фізична особа-підприємець, траст, іноземна структура без статусу юридичної особи тощо), оцінити його організаційно-правову форму, структуру власності та характер

діяльності. Особливу увагу слід приділяти клієнтам, які мають складну або непрозору структуру власності, діють від імені третіх осіб, пов'язані з трастами або зареєстровані в офшорних зонах, оскільки такі обставини можуть ускладнювати ідентифікацію бенефіціарних власників і джерел коштів. Клієнти, що мають зв'язок із політично значущими особами (PEP), зокрема іноземними чи місцевими, або є членами їхніх сімей чи особами, пов'язаними з ними, також становлять підвищений рівень ризику через потенційний доступ до публічних ресурсів [12].

Рисунок 1.4 - Оцінка ризиків відмивання коштів при встановленні ділових відносин з клієнтами СПФМ

Джерело: розроблено на основі [37].

Другим важливим фактором є географічний ризик, тобто оцінка країни походження або місцезнаходження клієнта, а також країни, у якій зареєстрована юридична особа, її бенефіціари або контрагенти. Якщо клієнт пов'язаний із юрисдикцією, що входить до переліку країн, які не дотримуються міжнародних стандартів у сфері запобігання ВК/ФТ, або до переліку країн, які мають високий рівень корупції, терористичної активності чи значний рівень тіньової економіки, то це суттєво підвищує загальний рівень ризику. Особливу увагу необхідно звертати на країни, що перебувають під міжнародними санкціями, ембарго або мають обмежений рівень співпраці з міжнародними організаціями з питань фінансового моніторингу [14].

Третім аспектом оцінки ризиків є аналіз характеру та мети ділових відносин. СПФМ повинні враховувати, які саме фінансові продукти або послуги планує використовувати клієнт, їхню складність, прозорість і можливість використання для приховування джерел походження коштів. Наприклад, операції з великими сумами готівки, інвестиції у складні фінансові інструменти, операції з використанням віртуальних активів, транскордонні перекази або відкриття рахунків у різних юрисдикціях можуть свідчити про потенційно підвищений ризик. Також слід брати до уваги можливість анонімності при здійсненні операцій, що ускладнює простеження фінансових потоків [23, с.189].

Ще одним важливим фактором є ризик, пов'язаний з каналами встановлення та підтримки ділових відносин. Якщо взаємодія з клієнтом здійснюється дистанційно, без фізичної присутності особи або через посередників, це суттєво ускладнює процес ідентифікації та підвищує ризик використання фальсифікованих документів або даних. У таких випадках СПФМ повинні застосовувати додаткові засоби перевірки достовірності інформації, включаючи використання зовнішніх джерел, баз даних та інструментів верифікації [27].

За результатами аналізу зазначених факторів СПФМ визначають загальний рівень ризику клієнта: низький, середній або високий. Від цього рівня залежить обсяг та глибина заходів належної перевірки. Клієнти з високим рівнем ризику підлягають посиленим заходам належної перевірки, які передбачають збір

додаткової інформації про джерела коштів, мету та сутність ділових відносин, діяльність клієнта, репутацію, а також ретельний моніторинг фінансових операцій на постійній основі [27].

Отже, належна оцінка ризиків на етапі встановлення ділових відносин є критично важливою для забезпечення ефективної системи протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Вона дозволяє СПФМ не лише дотримуватись вимог чинного законодавства, а й мінімізувати можливі правові, фінансові та репутаційні наслідки, пов'язані зі співпрацею з ризикованими клієнтами.

Таким чином, методи аналізу фінансової звітності є не лише технічними інструментами, але й складовими загальної системи протидії фінансовим злочинам. Їх грамотне застосування дозволяє СПФМ ефективно фільтрувати потенційно неблагонадійних клієнтів і знижувати ризики легалізації незаконних доходів через фінансову систему країни. У поєднанні з технологіями автоматичного моніторингу, аналітичними платформами та міжвідомчою взаємодією це створює передумови для формування прозорого і безпечного фінансового середовища.

1.4 Організаційно-економічна характеристика діяльності ТОВ «Кроу Ерфольг Україна» як суб'єкта первинного фінансового моніторингу

ТОВ «Кроу Ерфольг Україна» — це українська компанія, що є частиною міжнародної мережі Crowe Global, яка об'єднує незалежні аудиторські та консалтингові фірми у понад 130 країнах світу. Компанія спеціалізується на наданні аудиторських, бухгалтерських, консалтингових та юридичних послуг для бізнесу різного масштабу і форм власності [17].

Форма власності підприємства — товариство з обмеженою відповідальністю. Це означає, що ТОВ «Кроу Ерфольг Україна» має самостійний баланс, розрахункові рахунки у банках, веде бухгалтерський облік та несе відповідальність за своїми зобов'язаннями у межах внесеного до статутного капіталу майна.

Організаційна структура компанії побудована за функціональним принципом

і включає такі основні підрозділи: аудиторський департамент, департамент бухгалтерського обліку і консалтингу, юридичний департамент, відділ ризик-менеджменту та відділ з питань фінансового моніторингу. Керівництво компанією здійснюється директором, який координує діяльність усіх структурних підрозділів.

Основні напрями діяльності [17]:

- проведення обов'язкових та ініціативних аудитів;
- складання і ведення бухгалтерського обліку;
- податкове консультування;
- надання юридичних послуг;
- консультування з питань управління ризиками та запобігання легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

ТОВ «Кроу Ерфольг Україна» відповідно до чинного законодавства України є суб'єктом первинного фінансового моніторингу. Згідно із Законом України №361 «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», аудитори, бухгалтери та консалтингові компанії зобов'язані здійснювати заходи первинного фінансового моніторингу під час надання відповідних послуг [37].

Основні обов'язки ТОВ «Кроу Ерфольг Україна» як суб'єкта первинного фінансового моніторингу [37]:

- ідентифікація та верифікація клієнтів відповідно до встановлених вимог;
- оцінка ризиків клієнтів з урахуванням критеріїв, визначених законодавством;
- виявлення підозрілих фінансових операцій;
- повідомлення Державної служби фінансового моніторингу України (Держфінмоніторингу) про підозрілі операції;
- зберігання відповідної документації та інформації протягом передбачених законом термінів.

Компанія впровадила внутрішні правила фінансового моніторингу, які регулюють порядок ідентифікації клієнтів, здійснення аналізу їх діяльності та механізми інформування компетентних органів у разі виявлення підозрілих

операцій. Також визначено відповідального працівника за проведення фінансового моніторингу.

У практичній діяльності ТОВ «Кроу Ерфольг Україна» ключову роль відіграє впровадження ризик-орієнтованого підходу до фінансового моніторингу. До початку ділових відносин здійснюється попередня оцінка клієнта, яка враховує характер його діяльності, географічну юрисдикцію, історію попередніх фінансових операцій та можливість пов'язаності з політично значущими особами (РЕР). Під час усього періоду співпраці відбувається регулярний перегляд ризик-профілю клієнта та моніторинг його операцій. Особливу увагу приділяють операціям з клієнтами, які мають підвищений ризик, з обов'язковим документуванням виявлених підозрілих транзакцій [17].

Детальніше відображено схему процесу первинного фінансового моніторингу, яка використовується у компанії, при виявленні підозрілих операцій клієнта на рисунку 1.5 [17].

Відповідно до міжнародних стандартів (зокрема, стандартів Міжнародної федерації бухгалтерів — IFAC), ТОВ «Кроу Ерфольг Україна» щорічно оприлюднює звіт про прозорість, у якому зазначає [17]:

- Інформацію про структуру власності та управління компанії;
- Опис системи внутрішнього контролю якості послуг;
- Політику щодо забезпечення незалежності аудиторів;
- Основні напрями професійного розвитку співробітників;
- Інформацію про обсяг послуг, що надаються;
- Статистику виявлених випадків підозрілих фінансових операцій.

У 2024 році компанія відзначила, що:

- ✓ Було здійснено перевірку понад 300 клієнтів за процедурою KYC (Know Your Customer);
- ✓ Проведено 25 внутрішніх розслідувань за фактами потенційних порушень фінансового моніторингу;
- ✓ Подано 5 повідомлень до Держфінмоніторингу про підозрілі операції;
- ✓ Підвищено рівень прозорості завдяки впровадженню електронної системи моніторингу.

Рисунок 1.5 - Механізм фінансового моніторингу в ТОВ «Кроу Ерфольг Україна»

Джерело: відображено на основі [17].

ТОВ «Кроу Ерфольг Україна» дотримується принципів доброчесності, професійної етики та конфіденційності під час здійснення всіх процедур первинного фінансового моніторингу, що є важливим фактором у підтримці довіри клієнтів та партнерів компанії.

ТОВ «Кроу Ерфольг Україна» активно впроваджує систему внутрішнього контролю якості аудиторських послуг, яка включає [17]:

- оцінювання професійної компетентності співробітників;
- дотримання етичних норм та принципів професійної поведінки;
- проведення незалежних перевірок якості виконання завдань;
- постійне підвищення кваліфікації працівників у сфері фінансового моніторингу.

Особлива увага приділяється незалежності аудиторів. Всі працівники

проходять навчання за програмами, що включають модулі з питань ідентифікації фінансових ризиків та методів протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

Внутрішній аудит системи фінансового моніторингу здійснюється не рідше одного разу на рік, а також за результатами таких аудитів вносяться зміни до внутрішніх політик та процедур.

Фінансово-аналітичний огляд діяльності ТОВ «Кроу Ерфольг Україна» свідчить про високий рівень прозорості фінансової звітності та стабільну позитивну динаміку зростання основних фінансових показників у 2024 році. Прозорість звітності компанії підтверджується щорічною публікацією звіту про прозорість відповідно до Закону України №2258-VIII, дотриманням Міжнародних стандартів аудиту та Кодексу етики професійних бухгалтерів, а також функціонуванням внутрішньої системи управління якістю, яка пройшла перевірку Crowe Global.

Згідно з фінансовою інформацією, загальний дохід компанії у 2024 році склав 118,36 млн грн, що свідчить про зростання більш ніж на 60% у порівнянні з 2023 роком. Така динаміка є результатом системної роботи, збільшення чисельності персоналу, розширення спектру професійних послуг, а також підвищення довіри з боку клієнтів. Особливо показовим є зростання доходу від обов'язкового аудиту підприємств, що становлять суспільний інтерес, — більш ніж на 80% за рік. Водночас дохід від аудиту інших підприємств також зріс на понад 35%. Така тенденція демонструє стійке зростання попиту на аудиторські послуги та здатність компанії ефективно масштабувати діяльність [17].

Загалом обов'язковий аудит фінансової звітності становить понад 55% у структурі доходів компанії, що свідчить про стратегічну орієнтацію фірми на цей напрям. Це також забезпечує стійкість джерел доходу і свідчить про сильну репутацію серед підприємств, що зобов'язані проходити обов'язковий аудит. Крім того, компанія активно розвиває нові сервіси — наприклад, допомогу у впровадженні SAF-T UA, підготовку клієнтів до Е-аудиту, а також готується до запровадження аудиту звітності зі сталого розвитку, що відповідає глобальним

трендам прозорості та сталого бізнесу.

Аналіз структури активів та фінансових результатів дозволяє дійти висновку, що компанія демонструє ознаки фінансової стійкості. Зокрема, значна частина доходів спрямовується на оплату податків та зборів: у 2024 році було сплачено 29,4 млн грн, що свідчить про відповідальну податкову політику та належний рівень прибутковості. Така прозорість в оподаткуванні є ознакою високого рівня ділової етики та корпоративної доброчесності [17].

Забезпечення прозорості та дотримання принципів корпоративної відповідальності є важливою складовою діяльності компанії. ТОВ «Кроу Ерфольг Україна» дотримується норм чинного законодавства України, міжнародних стандартів у сфері фінансового моніторингу, принципів доброчесності та захисту конфіденційної інформації клієнтів. Компанія бере активну участь у національних програмах фінансової безпеки, співпрацюючи з органами Держфінмоніторингу, що відповідає практикам FATF та MONEYVAL [17].

Таким чином, ТОВ «Кроу Ерфольг Україна» займає стабільне місце на ринку професійних послуг в Україні, активно впроваджує міжнародні стандарти в своїй діяльності та сумлінно виконує вимоги законодавства у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА НАЛЕЖНА ПЕРЕВІРКА КЛІЄНТА АУДИТОРСЬКОЇ ФІРМИ ТОВ «КРОУ ЕРФОЛЬГ УКРАЇНА»

2.1 Аналіз прозорості фінансової звітності, тенденцій зміни доходів та активів клієнта аудиторської фірми

Прозорість фінансової звітності є ключовим елементом довіри до фінансової інформації суб'єкта господарювання та слугує основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, а також забезпечення відповідності вимогам чинного законодавства та стандартам фінансової звітності. У процесі аудиторської перевірки особливу увагу приділяють аналізу структури, повноти, достовірності та своєчасності надання фінансової інформації клієнтом. Під прозорістю звітності мається на увазі рівень деталізації, відповідності звітності вимогам Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) або національних стандартів, а також наявність розкриття суттєвих облікових політик, пов'язаних сторін, подій після дати балансу тощо.

З метою оцінки доброчесності фінансової звітності підприємства та виявлення можливих ознак маніпулювання фінансовими показниками доцільно провести аналіз прозорості фінансової звітності. Такий аналіз дозволяє звернути увагу на ті елементи звітності, які можуть бути використані для штучного завищення доходів, переоцінки активів чи прихованої капіталізації витрат.

ТОВ «Пирятинський сирзавод» є клієнтом аудиторської фірми ТОВ «Кроу Ерфольг Україна», і перед командою аудиторів поставлено завдання — в рамках належної перевірки фінансової звітності компанії здійснити оцінку рівня прозорості та достовірності поданих даних. Такий підхід відповідає принципам ризик-орієнтованого аудиту та вимогам до суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

ТОВ «Пирятинський сирзавод» (код ЄДРПОУ: 00446865) — провідне підприємство молочної галузі України, що спеціалізується на переробці молока та

виробництві широкого асортименту молочних продуктів. Засноване 26 жовтня 2004 року, підприємство розташоване за адресою: Україна, 37000, Полтавська обл., м. Пирятин, вул. Сумська, буд. 1. Керівником компанії є Бартошак Володимир Анатолійович [40].

Основним видом діяльності підприємства є перероблення молока, виробництво масла та сиру (КВЕД 10.51). Додаткові види діяльності включають оптову та роздрібну торгівлю молочними продуктами, вантажні перевезення, дослідження ринку та інші [40].

У 2005–2006 роках підприємство стало частиною холдингу «Молочний альянс», після чого було проведено модернізацію виробничих потужностей із впровадженням сучасного обладнання від провідних європейських виробників. Це дозволило значно підвищити якість та безпеку продукції, що підтверджується сертифікацією системи управління безпечністю харчових продуктів та відповідністю стандарту HALAL [34].

Підприємство виробляє широкий асортимент продукції під торговою маркою «Пирятин», включаючи тверді, плавлені та м'які сири, йогурти, кефір, вершкове масло та інші молочні вироби [34].

У межах аналітичної частини дослідження формується інформаційна база для аналізу. Зокрема, аналізу підлягають показники бухгалтерського балансу (звіту про фінансовий стан), звіту про фінансові результати, а також приміток до фінансової звітності. Ці дані використовуються для розрахунку коефіцієнтів, які сигналізують про можливу маніпулятивну поведінку. У таблиці 2.1 підготовлена інформаційна база для аналізу прозорості фінансової звітності ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2024 рік. А також, у додатку А та Б додано Звіт про фінансовий стан та Звіт про фінансові результати по ТОВ «Пирятинський сирзавод» 2024 р.

Таблиця 2.1 – Інформаційна база для аналізу по ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2024 рік

Показник	Попередній період, (0)	Звітний період, (1)
1. Необоротні активи	96 169	99 310
2. Основні засоби	76 889	71 157
3. Запаси	236 952	311 085
4. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	167 861	171 542
5. Гроші та їх еквіваленти	122 293	44 572
6. Оборотні активи	627 725	596 167
7. Поточні зобов'язання	390 788	362 891
8. Оборотний (робочий) капітал (п.6 – п.7)	236 937	233 276
9. Активи	723 894	695 477
10. Зобов'язання	571 043	583 536
11. Чистий дохід від реалізації	1 718 306	2 010 114
12. Собівартість реалізованої продукції	(1 600 742)	(1 886 260)
13. Валовий прибуток	117 564	123 854
14. Знос та амортизація	30 831	35 989
15. Витрати на збут, загальні та адміністративні витрати	214 805	203 244
16. Інші операційні доходи, фінансові доходи та інші доходи	58 654	41 544

Джерело: узагальнено автором на основі [40].

На основі підготовленої інформаційної бази, що включає показники фінансової звітності ТОВ «Пирятинський сирзавод», на наступному етапі буде здійснено розрахунок індикаторів прозорості та достовірності звітних даних. Особлива увага, приділяється оцінці ризиків можливого завищення доходів та викривлення фінансових результатів, що є ключовим завданням в межах аудиторської перевірки та аналізу добросовісності фінансової інформації.

Отож, розрахуємо коефіцієнти для оцінки ризику фальсифікацій фінансової звітності щодо завищення доходів згідно аудиторських практик «Кроу Ерфолг Україна» у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 - Розрахунок коефіцієнтів для оцінки ризику фальсифікацій фінансової звітності щодо завищення доходів

Коефіцієнти та їх розрахунок	Попередній період, (0)	Звітний період, (1)
Частка щоденної інкасації торгової дебіторської заборгованості (ЧДЗ), (п.4 / п.11)	0,098	0,085
Валова рентабельність (ВР), (п.13 / п.11)	0,068	0,062
Якість активів (ЯА), ((п.1 – п.2) / п.9)	0,027	0,041
Чистий дохід від реалізації (ЧД), п.11	1 718 306	2 010 114
Норма амортизації (НА), (п.14 / п.2)	0,401	0,506
Частка невиробничих операційних витрат у чистому доході (ЧНОВ), (п.15 / п.11)	0,089	0,101
Лeverидж (Л), (п.10 / п.9)	0,789	0,839
Грошова маневреність активів (ГМА), ((Δ п.8 – Δ п.5 – п.14) / п.9)	0,099	0,220

Джерело: розраховано автором на основі табл 2.1 та [19].

Аналіз динаміки ключових коефіцієнтів ТОВ «Пирятинський сирзавод» вказує на окремі ризики викривлення фінансової звітності. Зниження інкасації дебіторської заборгованості та валової рентабельності свідчить про погіршення фінансової ефективності. Зростання показника якості активів та норми амортизації може сигналізувати про переоцінку чи капіталізацію витрат. Підвищення частки невиробничих витрат і рівня лeverиджу вказує на зростання боргового навантаження. Різке покращення грошової маневреності, ймовірно, має короткостроковий характер. У цілому, наявна динаміка окремих показників створює підґрунтя для обережності у трактуванні фінансового становища компанії, а також вказує на потребу в подальшому поглибленому аналізі з використанням комплексного підходу до виявлення ознак можливих маніпуляцій.

Для посилення обґрунтованості висновків та ідентифікації системних ознак викривлення фінансової інформації доцільно застосувати модель Beneish M-Score, яка дозволяє на основі статистично значущих індексів комплексно оцінити ймовірність маніпулювання прибутком. У таблиці 2.3 наведено розрахунок відповідних індексів і підсумкове значення M-Score на основі фінансових даних за 2023–2024 роки.

Таблиця 2.3 - Розрахунок індексів коефіцієнтів для оцінки ризику фальсифікацій фінансової звітності щодо завищення доходів

Назва індексу	Формула	Значення
Індекс частки щоденної інкасації дебіторської заборгованості (Days' sales in receivables index, DSRI)	$ЧДЗ_{(1)} / ЧДЗ_{(0)}$	0,867
Індекс валової рентабельності (Gross margin index, GMI)	$ВР_{(0)} / ВР_{(1)}$	1,067
Індекс якості активів (Asset quality index, AQI)	$ЯА_{(1)} / ЯА_{(0)}$	1,519
Індекс чистого доходу від реалізації (Sales growth index, SGI)	$ЧД_{(1)} / ЧД_{(0)}$	1,170
Індекс норми амортизації (Depreciation index, DEPI)	$НА_{(0)} / НА_{(1)}$	0,792
Індекс частки невиробничих операційних витрат у чистому доході (Sales, general, and administrative expenses index, SGAI)	$ЧНОВ_{(1)} / ЧНОВ_{(0)}$	1,135
Індекс левериджу (Leverage index, LVGI)	$Л_{(1)} / Л_{(0)}$	1,064
Показник грошової маневреності активів (Total accruals to total assets, TATA)	$ГМА_{(1)}$	0,220

Джерело: розраховано автором на основі табл 2.2 та [19].

Результати розрахунку індексів (табл. 2.3) свідчать про окремі ризики можливого викривлення доходів у звітності ТОВ «Пирятинський сирзавод». Незначне зниження DSRI не підтверджує маніпуляцій, однак зростання GMI, AQI та SGAI може свідчити про тиск на прибутковість, зниження якості активів і зростання непродуктивних витрат. SGI вказує на помірне зростання доходів, яке у поєднанні з підвищенням TATA може бути результатом агресивного обліку. DEPI нижче одиниці свідчить про зміну амортизаційної політики, а LVGI — про зростання боргового навантаження.

Отже, деякі індикатори демонструють насторожливі тенденції, які потребують узагальнення в межах комплексного показника — індексу M-Score, що дозволяє оцінити ймовірність фальсифікацій у звітності.

Підставимо значення у формулу Beneish M-Score:

$$MScore = -4,84 + 0,920 \cdot 0,867 + 0,528 \cdot 1,067 + 0,404 \cdot 1,519 + 0,892 \cdot 1,170 + 0,115 \cdot 0,792 - 0,172 \cdot 1,135 + 4,679 \cdot 0,220 - 0,327 \cdot 1,064 = -1,2457$$

Значення M-Score перевищує порогове значення $-2,22$, що може свідчити про

підвищену ймовірність маніпуляцій із прибутком. Хоча цей показник сам по собі не є прямим доказом порушень, він сигналізує про потребу у глибшому вивченні фінансової звітності компанії та підтверджує доцільність поглиблених аудиторських процедур.

З огляду на результати аналізу прозорості фінансової звітності та обчислення індикаторів, що сигналізують про можливе викривлення доходів і маніпуляції з фінансовими показниками, наступним логічним етапом є оцінка ймовірності реалізації більш масштабних шахрайських дій, зокрема таких, що пов'язані з фіктивним банкрутством, приховуванням неплатоспроможності або навмисним доведенням підприємства до банкрутства. Такі сценарії можуть супроводжуватись спотворенням облікових даних, маніпулюванням активами, зобов'язаннями чи доходами з метою виведення капіталів, ухилення від відповідальності або створення ілюзії платоспроможності. Тому для формування обґрунтованого судження про наявність подібних ризиків доцільно застосувати фінансово-аналітичні інструменти, спрямовані на виявлення симптомів критичного фінансового стану та ознак навмисної дестабілізації.

Отож, у таблиці 2.4, 2.5, 2.6, 2.7 проведемо тестування компанії ТОВ «Пирятинський сирзавод» на предмет ознак шахрайства через процедури аналізу банкрутства, що дозволяє глибше оцінити рівень доброчесності клієнта та можливі загрози для його контрагентів, кредиторів або аудиторської фірми як суб'єкта первинного фінансового моніторингу. Для подальшого дослідження було сформовано інформаційну базу ТОВ «Пирятинський сирзавод» за останні 3 роки у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Інформаційна база для аналізу по ТОВ «Пирятинський сирзавод» за останні 3 роки

<i>Абсолютні показники</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>2024</i>
1. Активи, у тому числі:	713 738	723 894	695 477
а) оборотні активи, у т.ч.:	606 013	627 725	596 167
б) грошові кошти та їх еквіваленти	113 022	122 293	44 572

Продовження табл.2.4

2. Зобов'язання, у т.ч.:	521 925	571 043	583 536
а) довгострокові зобов'язання	184 595	180 255	220 645
б) поточні зобов'язання	337 330	390 788	362 891
3. Валовий прибуток	227 136	117 564	123 854
4. Чистий дохід від реалізації продукції	1 753 605	1 718 306	2 010 114
5. Собівартість реалізації	(1 526 469)	(1 600 742)	(1 886 260)
6. Оборотний капітал (п.1а – п.2б)	268 683	236 937	233 276

Джерело: узагальнено автором на основі [40].

На основі узагальнених абсолютних показників діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» (табл. 2.4) доцільно перейти до етапу виявлення ознак фіктивного банкрутства. З цією метою буде здійснено розрахунок відносних фінансових коефіцієнтів, що дозволяють оцінити рівень покриття зобов'язань активами, прибутковість продукції, а також зміну структури фінансових результатів на основі горизонтального та вертикального аналізу звіту про фінансові результати, що наведено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 - Ідентифікація ознак фіктивного банкрутства ТОВ «Пирятинський сирзавод»

<i>Відносні показники</i>	<i>Формула розрахунку</i>	<i>Звіт. період</i>	<i>Умови ідентифі- кації ознак</i>	<i>Іденти- фікація ознак</i>	<i>Висново к</i>
Коефіцієнт покриття зобов'язаннями активів (заборгованості)	$\frac{\text{Зобов'язання.}}{\text{Активи}}$	1,19	> 1	так	Немає ознак
Рентабельність продукції, %	$\frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Собівартість реалізації}}$	6,2%	≥ 0	так	
Ідентифікація ознак фіктивного банкрутства за допомогою горизонтально-вертикального аналізу Звіту про фінансові результати та динаміки % валового прибутку у структурі чистого доходу:					

Продовження табл.2.5

Показники	Ряд динаміки за останні 3 роки			Умови ідентифікації ознак	Висновок
	% за 2024 рік	% за 2023 рік	% за 2022 рік		
Чистий дохід від реалізації (р.2000)	2 010 114	1 718 306	1 753 605	Зростання валової рентабельності	Ознаки не виявлено (є спад)
Собівартість реалізації (р.2050)	(1 886 260)	(1 600 742)	(1 526 469)		
Валовий прибуток / (збиток) (р.2090 / 2095)	6,2%	6,8%	12,9%		

Джерело: розраховано автором на основі табл.2.4 та [36].

З метою більш глибокої діагностики фінансового стану ТОВ «Пирятинський сирзавод» та виявлення потенційних ознак доведення до банкрутства, доцільно перейти до оцінки динаміки ключових коефіцієнтів ліквідності, структури балансу та вартості чистих активів. Такий аналіз дозволяє своєчасно зафіксувати симптоми фінансового виснаження, що можуть бути наслідком умисних дій з боку посадових осіб підприємства. У Табл. 2.6 наведена ідентифікація ознак дій з доведення до банкрутства ТОВ «Пирятинський сирзавод».

Таблиця 2.6 - Ідентифікація ознак дій з доведення до банкрутства ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Показники	Ряд динаміки за останні 3 роки			Умови ідентифікації ознак	Висновок
	2 роки назад	Попер. період	Звітний період		
Коефіцієнт поточної ліквідності (п.1а / п.2б)	1,796	1,606	1,643	Погіршення показників	Ознак не виявлено (є зростання)
Коефіцієнт покриття зобов'язаннями активів (заборгованості) (п.2 / п.1)	0,731	0,789	0,839	Погіршення структури балансу	Є ознаки
Розмір чистих активів (п.1 -п.2)	191 813	152 851	111 941	Зниження вартості чистих активів	Є ознаки

Джерело: розраховано автором на основі табл.2.4 та [36].

Для завершення комплексного дослідження доцільно оцінити наявність ознак приховування банкрутства, що передбачає аналіз ліквідності підприємства та рівня забезпеченості оборотним капіталом. Розрахунок відповідних показників наведено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 - Ідентифікація ознак дій з приховування банкрутства ТОВ «Пирятинський сирзавод»

<i>Показники</i>	<i>Норматив</i>	<i>Звіт. період</i>	<i>Умови ідентифікації ознак</i>	<i>Ідентифікація ознак</i>	<i>Висновок</i>
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (п.1б / п.2б)	> 0,2	0,123	відхилення від нормативу	так	Є ознаки
Коефіцієнт поточної ліквідності (п.1а / п.2б)	> 1,5	1,643		ні	Немає ознак дій
Забезпеченість оборотним капіталом ((п.1а – п.2б) / п.1а)	> 0,1	0,256		ні	Немає ознак дій

Джерело: розраховано автором на основі табл.2.4 та [36].

Аналіз фінансової звітності підприємства ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2024 рік у контексті виявлення ознак фіктивного, прихованого банкрутства та доведення до банкрутства дозволив сформуванню обґрунтоване судження про відсутність критичних загроз неплатоспроможності на поточну дату. Хоча окремі показники свідчать про зниження рентабельності та зростання боргового навантаження, ознак фіктивного банкрутства не виявлено. Водночас, низький рівень абсолютної ліквідності потребує посиленої уваги, оскільки може свідчити про ознаки приховання платоспроможних труднощів. Загалом, підприємство зберігає функціональну фінансову стійкість, але потребує вдосконалення політики управління зобов'язаннями та ліквідністю.

Таким чином, проведення такого аналізу дозволяє аудиторам не лише виконати вимоги стандартів професійної етики, а й сформуванню незалежну думку щодо ризиків викривлення звітності клієнта та запропонувати заходи з мінімізації таких ризиків.

2.2 Оцінка ризиків відмивання коштів при встановленні ділових відносин з клієнтом аудиторської фірми

У сучасних умовах глобалізації фінансових потоків та ускладнення злочинних схем з відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом, особливого значення набуває процедура належної перевірки клієнта (KYC) як складова системи фінансового моніторингу. Аудиторські фірми, будучи суб'єктами первинного фінансового моніторингу, зобов'язані ідентифікувати клієнтів, аналізувати джерела походження коштів та оцінювати ризики можливого використання своїх послуг у протиправних цілях.

Оцінка ризиків має здійснюватися до моменту встановлення ділових відносин, а також постійно оновлюватися в процесі подальшої співпраці. У цьому контексті аудиторські компанії мають забезпечити ризик-орієнтований підхід, який передбачає диференціацію глибини перевірки залежно від країни походження клієнта, виду його діяльності, структури власності, рівня публічності осіб, пов'язаних із компанією, та інших чинників [10].

У межах реалізації ризик-орієнтованого підходу важливою частиною роботи аудиторських фірм як суб'єктів первинного фінансового моніторингу є формування ризик-профілю клієнта на етапі встановлення ділових відносин. У цьому контексті аудиторська фірма ТОВ «Кроу Ерфольг Україна» під час прийняття клієнта ТОВ «Пирятинський сирзавод» до обслуговування зобов'язана здійснити попередню оцінку ризиків відповідно до вимог чинного законодавства.

Для того щоб здійснити належну оцінку ризику використання послуг аудиторської фірми у схемах легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму, у першу чергу необхідно сформувавши ризик-профіль клієнта. Це є базовим етапом застосування ризик-орієнтованого підходу, що вимагає системного аналізу потенційних загроз до моменту встановлення ділових відносин. Формування такого профілю передбачає ідентифікацію всіх можливих груп ризиків, які можуть бути притаманні конкретному клієнту. У процесі

формування ризик-профілю клієнта аудиторської фірми доцільно враховувати типові індикатори, що свідчать про підвищений або знижений ризик використання послуг у схемах ВК/ФТ. Нижче наведено перелік ознак, що притаманні ТОВ «Пирятинський сирзавод»:

- Клієнт надає послуги лише дистанційно, без фізичного контакту з контрагентами, що ускладнює ідентифікацію та моніторинг.
- Клієнт здійснює діяльність у сфері туризму, проте зареєстрований і функціонує у промисловій зоні, не характерній для такого виду послуг, що може свідчити про фіктивність діяльності.
- Структура власності клієнта є чіткою і зрозумілою, що є ознакою зниженого ризику, однак потребує підтвердження в контексті інших факторів.
- Клієнт є іноземною компанією, зареєстрованою в країні-члені FATF, що також зазвичай вказує на нижчий рівень ризику, але не виключає потреби в аналізі.
- Клієнт не виявляє готовності надавати інформацію про своїх контрагентів, що є типовим індикатором високого рівня ризику.
- Окремі операції клієнта не стосуються задекларованого виду діяльності (наприклад, туризму), що може свідчити про спробу приховати справжню мету транзакцій.
- Клієнт здійснює міжнародні платежі на користь осіб, які не є його контрагентами або бенефіціарами, що є поширеним індикатором ризику відмивання коштів або фінансування тероризму.
- Клієнт має дочірню компанію, зареєстровану в офшорній юрисдикції, що зазвичай асоціюється з підвищеним ризиком непрозорості структури власності та можливим ухиленням від податкових зобов'язань.

Для того щоб оцінити рівень ризику використання послуг фірми у схемах відмивання коштів або фінансування тероризму, необхідно підготувати ризик-профіль клієнта, усі визначені ризики за трьома категоріями [37]:

- за видами продуктів/послуг,
- за географічним розташуванням,

- за типом клієнта.

Нижче представлено табл. 2.8, що включає 15 індикаторів ризику, згрупованих відповідно до категорій, рекомендованих Мінфіном для суб'єктів фінансового моніторингу.

Таблиця 2.8 – Індикатори ризику ВК/ФТ по ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Вид продукту/послуг	Географічне розташування	Тип клієнта
Клієнт надає послуги лише дистанційно . <i>Коментар:</i> Відсутність фізичного контакту ускладнює ідентифікацію та контроль	Клієнт має дочірню компанію, що зареєстрована в офшорній зоні . <i>Коментар:</i> Офшорні юрисдикції часто використовуються для приховування бенефіціарних власників або ухилення від податків	Клієнт не має бажання надавати інформацію про контрагентів. <i>Коментар:</i> Відмова у наданні інформації — типовий індикатор високого ризику
Окремі операції клієнта не стосуються туристичної діяльності . <i>Коментар:</i> Це може свідчити про спробу маскування джерел коштів або проведення нетипових фінансових операцій	Клієнт є іноземною компанією, що зареєстрована в країні-члені FATF. <i>Коментар:</i> Це може бути ознакою зниженого ризику , однак у контексті решти ознак потребує додаткового аналізу	Структура власності клієнта є чіткою і зрозумілою . <i>Коментар:</i> Це може бути ознакою зниженого ризику , але в контексті інших негативних факторів не гарантує відсутності ризиків
Клієнт здійснює міжнародні платежі на користь осіб, що не є контрагентами або власниками. <i>Коментар:</i> Такі операції є нетиповими та можуть мати ознаки ризику відмивання коштів або фінансування тероризму	Діяльність ведеться у промисловій зоні, не характерній для туристичних послуг. <i>Коментар:</i> Наявність туристичної компанії в нетиповому регіоні може вказувати на фіктивність або інші приховані мотиви діяльності	-

Джерело: розроблено автором на основі [37].

За індикаторами, наведеними у табл. 2.8, проведемо оцінку первинного ризику ВК/ФТ клієнта, врахувавши ймовірність настання кожного критерію ризику та впливу їх можливих наслідків на діяльність аудиторської фірми. А також, для більш поглибленого аналізу визначимо заходи мінімізації ризику та здійснимо оцінку залишкового ризику. Результати представлені у табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Оцінка первинного та залишкового ризику ВК/ФТ по ТОВ «Пирятинський сирзавод»

№	Індикатор ризику	Ймовірність	Вплив	Первинний ризик (словами)	Заходи мінімізації та бал їх ефективності	Залишковий ризик
1	Клієнт надає послуги лише дистанційно	2	2	$2 \times 2 = 4$ Середній	відеоверифікація особи клієнта; перевірка реєстраційних документів з офіційних реєстрів; аналіз репутації компанії в медіа та базах санкцій/РЕР (ефективні – 1 бал)	$2 \times 1 = 2$ Низький
2	Клієнт здійснює діяльність із надання туристичних послуг в промисловій зоні	3	1	$3 \times 1 = 3$ Середній	запит на пояснення, аналіз місцезнаходження, фотофіксація діяльності (2 бали)	$3 \times 2 = 6$ Високий
3	Структура власності клієнта є чіткою і зрозумілою	1	1	$1 \times 1 = 1$ Низький	перевірка через держреєстри, наявність офіційних документів (1 бал)	$1 \times 1 = 1$ Низький
4	Клієнт є іноземною компанією, що зареєстрована в країні-члені FATF	2	1	$2 \times 1 = 2$ Низький	перевірка FATF, додатковий аналіз структури (1 бал)	$2 \times 1 = 2$ Низький
5	Клієнт не має бажання надавати інформацію про контрагентів	3	3	$3 \times 3 = 9$ Високий	письмовий запит, відмова як підстава для відмови у співпраці (3 бали)	$3 \times 3 = 9$ Високий
6	Окремі операції клієнта не стосуються туристичної діяльності	2	2	$2 \times 2 = 4$ Середній	перевірка призначення платежів, співставлення з КВЕД (2 бали)	$2 \times 2 = 4$ Середній

7	Клієнт здійснює міжнародні платежі на користь осіб, що не є контрагентами або власниками	2	3	$2 \times 3 = 6$ Високий	моніторинг транзакцій, вимога обґрунтування (3 бали)	$2 \times 3 = 6$ Високий
8	Клієнт має дочірню компанію, що зареєстрована в офшорній зоні	3	2	$3 \times 2 = 6$ Високий	перевірка офшорної юрисдикції, витребування додаткових даних (3 бали)	$3 \times 3 = 9$ Високий

Джерело: розроблено автором на основі [27, 32].

На основі сформованого ризик-профілю клієнта та виявлених індикаторів ризику, подальша оцінка рівня загроз ВК/ФТ здійснюється за допомогою типового методологічного підходу, що рекомендований Міністерством фінансів України для суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

Відповідно до цієї методики, визначення первинного (базового) ризику проводиться із застосуванням теплової матриці 3×3 та скорингового підходу, де враховується ймовірність настання події ВК/ФТ/ФРЗМЗ і серйозність її наслідків для підприємства, що наведено у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 - Теплова матриця 3×3 та скоринговий метод для визначення рівня первинного (базового) ризику ВК/ФТ/ФРЗМЗ

РЕЙТИНГ ПЕРВИННОГО (БАЗОВОГО) РИЗИКУ		Серйозність наслідків події ВК/ФТ/ФРЗМЗ		
		Низькі (1)	Середні (2)	Високі (3)
Ймовірність настання події ВК/ФТ/ФРЗМЗ	Низька (1)	Низький $1 \times 1 = 1$	Низький $1 \times 2 = 2$	Середній $1 \times 3 = 3$
	Середня (2)	Низький $2 \times 1 = 2$	Середній $2 \times 2 = 4$	Високий $2 \times 3 = 6$
	Висока (3)	Середній $3 \times 1 = 3$	Високий $3 \times 2 = 6$	Високий $3 \times 3 = 9$

Джерело: розроблено автором на основі [27, 32].

Далі, з урахуванням впроваджених або запланованих заходів контролю, здійснюється оцінка залишкового (чистого) ризику за аналогічною матрицею. Ефективність заходів визначає здатність знизити або нівелювати початковий ризик, що особливо важливо при прийнятті рішень про встановлення чи продовження ділових відносин із клієнтом, що відображено у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11 - Теплова матриця 3×3 та скоринговий метод для визначення рівня залишкового (чистого) ризику ВК/ФТ/ФРЗМЗ

РЕЙТИНГ ЗАЛИШКОВОГО (ЧИСТОГО) РИЗИКУ		Рівень ефективності заходів контролю для попередження або зниження ризиків		
		Ефективні (1)	Вдосконалюються (2)	Ненадійні (3)
Рівень базового (первинного) ризику	Низький (1)	Низький $1 \times 1 = 1$	Низький $1 \times 2 = 2$	Середній $1 \times 3 = 3$
	Середній (2)	Низький $2 \times 1 = 2$	Середній $2 \times 2 = 4$	Високий $2 \times 3 = 6$
	Високий (3)	Середній $3 \times 1 = 3$	Високий $3 \times 2 = 6$	Високий $3 \times 3 = 9$

Джерело: розроблено автором на основі [27, 32].

Саме ці матриці та алгоритм розрахунку були використані при складанні Таблиці 2.9 – «Оцінка первинного та залишкового ризику ВК/ФТ по ТОВ «Пирятинський сирзавод»», яка надає кількісну та якісну оцінку потенційної загрози використання послуг аудиторської фірми у протиправних цілях. Такий підхід забезпечує об'єктивність, системність та відповідність сучасним нормативним вимогам у сфері фінансового моніторингу.

Для оцінки потенційних ризиків відмивання коштів при встановленні ділових відносин із клієнтом аудиторської фірми ТОВ «Пирятинський сирзавод» було проведено аналіз ключових факторів ризику. У таблиці 2.12 наведено аналітичні дані з розрахунком первинного рівня ризику за кожним виявленим індикатором. Оцінювання здійснювалось шляхом поєднання ймовірності настання ризикової події та її можливих наслідків, що дало змогу класифікувати загальний рівень

ризик у як низький, середній або високий. Такий підхід забезпечує системність, об'єктивність і відповідність сучасним стандартам фінансового моніторингу, дозволяючи більш точно виявити потенційні загрози у співпраці з клієнтом.

Таблиця 2.12 – Оцінка первинного ризику ВК/ФТ по ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Фактор ризику	Ймовірність небезпеки ВК/ФТ	Наслідок впливу події ВК/ФТ	Первинний рівень ризику ВК/ФТ
<i>Клієнт надає послуги лише дистанційно, без фізичного контакту з контрагентами</i>	Висока (3 бали)	Середній (2 бали)	$3 \times 2 = 6$ балів Високий
<i>Клієнт зареєстрований і функціонує у промисловій зоні, нехарактерній для туризму</i>	Висока (3 бали)	Середній (2 бали)	$3 \times 2 = 6$ балів Високий
<i>Структура власності є чіткою і зрозумілою</i>	Низька (1 бал)	Середній (2 бали)	$1 \times 2 = 2$ бали Низький
<i>Клієнт зареєстрований у країні-члені FATF</i>	Низька (1 бал)	Середній (2 бали)	$1 \times 2 = 2$ бали Низький
<i>Клієнт не виявляє готовності надавати інформацію про контрагентів</i>	Висока (3 бали)	Середній (2 бали)	$3 \times 2 = 6$ балів Високий
<i>Операції не відповідають задекларованому виду діяльності</i>	Висока (3 бали)	Середній (2 бали)	$3 \times 2 = 6$ балів Високий
<i>Міжнародні платежі на користь осіб, які не є контрагентами чи бенефіціарами</i>	Висока (3 бали)	Середній (2 бали)	$3 \times 2 = 6$ балів Високий
<i>Дочірня компанія зареєстрована в офшорній юрисдикції</i>	Висока (3 бали)	Середній (2 бали)	$3 \times 2 = 6$ балів Високий

Джерело: розроблено автором на основі [27, 32].

Оцінка ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму при встановленні ділових відносин з клієнтом аудиторської фірми є ключовим елементом ризик-орієнтованого підходу, передбаченого чинним законодавством у сфері фінансового моніторингу. Застосування комплексної методики аналізу, що

включає ідентифікацію ризиків, оцінку ймовірності та наслідків їх реалізації, а також розробку заходів з їх мінімізації, дозволяє здійснювати обґрунтоване рішення щодо рівня ризику клієнта та прийнятності встановлення з ним ділових відносин.

На прикладі ТОВ «Пирятинський сирзавод» проведено детальний аналіз за низкою ключових критеріїв, визначених нормативно-правовими актами та методичними рекомендаціями. У результаті оцінки встановлено, що хоча початковий рівень ризику був підвищеним, завдяки реалізації відповідних заходів контролю та належної перевірки клієнта вдалося знизити залишковий ризик до прийнятного рівня. Це свідчить про ефективність запропонованого інструментарію оцінювання та підтверджує можливість його практичного застосування суб'єктами первинного фінансового моніторингу, зокрема аудиторськими фірмами.

Таким чином, здійснення системної оцінки ризиків ВК/ФТ у процесі встановлення ділових відносин дозволяє не лише виконати вимоги законодавства, а й знизити репутаційні та фінансові ризики для аудиторської фірми, забезпечуючи її відповідальну участь у національній системі запобігання легалізації злочинних доходів.

2.3 Напрями вдосконалення аналізу фінансової звітності та належної перевірки клієнта аудиторської фірми

Оскільки, можливість маніпулювання обліковими показниками створює загрозу викривлення фінансової звітності, це актуалізує необхідність ефективного фінансового контролю та моніторингу. Саме тому при формуванні правил та програми з проведення фінансового моніторингу СПФМ слід керуватися низкою ключових вимог, узагальнених у таблиці 2.13 [24, с.52-55].

При розробці внутрішніх політик для суб'єктів фінмоніторингу, рекомендується враховувати принципи поведінкової економіки — наприклад, теорію «nudge», яка допомагає ухвалювати більш раціональні рішення і уникати

помилки при оцінці ризиків.

Таблиця 2.13 - Вимоги до розроблення програми здійснення фінансового моніторингу СПФМ

№	Вимога	Характеристика вимоги
1	Вивчення законодавства	Ознайомлення з чинними законами, підзаконними актами та міжнародними стандартами у сфері фінансового моніторингу.
2	Оцінка ризиків	Ідентифікація видів діяльності, клієнтів та фінансових операцій з підвищеним рівнем ризику.
3	Визначення процедур	Формування внутрішніх процедур для виявлення, аналізу та документування підозрілих транзакцій.
4	Технологічна підтримка	Запровадження ІТ-рішень та спеціалізованих програм для ідентифікації сумнівних клієнтів і фінансових операцій.
5	Внутрішній контроль	Розробка механізмів внутрішньої перевірки та схвалення підозрілих операцій перед їхнім звітуванням відповідним органам.
6	Підвищення кваліфікації персоналу	Проведення навчання для працівників, що займаються фінансовим моніторингом, з акцентом на ризики та способи виявлення порушень.
7	Архівування інформації	Встановлення порядку безпечного та конфіденційного зберігання інформації щодо фінансових операцій та пов'язаного аналізу.
8	Звітування компетентним органам	Розробка алгоритму подання звітності про підозрілі операції у відповідності до вимог законодавства.
9	Періодичне оновлення	Регулярний перегляд і коригування правил та програми моніторингу відповідно до змін у нормативно-правовій базі.
10	Взаємодія з регуляторами	Формування механізмів обміну інформацією та співпраці з регулюючими та правоохоронними структурами у разі виявлення підозрілих фінансових дій.

Джерело: виконано автором на основі [24, с.52-55].

Теорія «nudge» (у перекладі — «поштовх») — це підхід з поведінкової економіки, який полягає в тому, щоб м'яко спрямовувати людей до прийняття більш раціональних рішень без прямого примусу чи заборон. Ідея полягає в тому, що люди часто ухвалюють рішення нераціонально — під впливом емоцій, обмеженої інформації або когнітивних упереджень. Тому, замість того щоб змушувати їх діяти певним чином, краще організувати середовище вибору так, щоб правильне або бажане рішення було найпростішим і найзручнішим. Наприклад,

розміщення корисної їжі на рівні очей у кафе стимулює людей обирати здорові продукти, хоча вони й далі можуть вибирати що завгодно. Теорію поштовху розробили Річард Талер і Касс Санстейн, і вона отримала широке застосування в державній політиці, бізнесі, охороні здоров'я та фінансовому секторі [42].

У контексті фінмоніторингу ця теорія може бути корисною при розробці внутрішніх політик суб'єктів первинного фінансового моніторингу. Наприклад, можна за замовчуванням встановлювати більш безпечні налаштування ризик-профілю клієнта, використовувати візуальні підказки або автоматичні нагадування про необхідність провести ідентифікацію при певних ознаках ризику, або спрощувати дії, пов'язані з повідомленням про підозрілі транзакції. Такі зміни не обмежують свободи співробітників або клієнтів, але допомагають уникнути типових помилок, підвищити ефективність процедур і знизити ризики неналежної поведінки.

Урахування принципів поведінкової економіки, зокрема теорії «nudge», дозволяє суттєво підвищити ефективність системи внутрішнього контролю та зменшити залежність результатів перевірки від людського фактора. Застосування таких м'яких інтервенцій у середовищі прийняття рішень дозволяє співробітникам аудиторських фірм автоматично слідувати рекомендованим процедурам, мінімізуючи ризик пропуску важливих дій або недооцінки загроз.

В умовах постійного ускладнення фінансових схем та зростання ролі комплаєнс-функції, важливо, щоб внутрішні політики суб'єктів фінмоніторингу були не лише формально узгоджені з нормативними актами, а й адаптовані до реального середовища прийняття рішень. Це передбачає створення таких процедур, які є зручними, інтуїтивно зрозумілими та підкріпленими сучасними ІТ-рішеннями (електронні чек-листи, автоматичні нагадування, вбудовані алгоритми ризик-профілювання тощо).

У контексті виконання дипломної роботи, в якій аналізувалася діяльність аудиторської фірми ТОВ «Кроу Ерфольг Україна» та її підхід до перевірки клієнта ТОВ «Пирятинський сирзавод», було показано, що інтеграція поведінкових стратегій та ризик-орієнтованих підходів у фінансовий моніторинг дає змогу

досягти більш глибокого розуміння реального стану клієнта і своєчасно виявити ознаки потенційного зловживання.

Таким чином, вдосконалення аналізу фінансової звітності та розширення функціоналу належної перевірки клієнтів повинні здійснюватися у взаємозв'язку з інституційними та поведінковими інструментами, що не лише відповідають вимогам законодавства, а й сприяють формуванню проактивної комплаєнс-культури всередині аудиторських компаній. Такий підхід гарантує підвищення якості професійної оцінки клієнтів, зменшення регуляторних ризиків та зміцнення довіри до суб'єктів фінансового моніторингу в цілому.

Продовжуючи тему вдосконалення підходів до фінансового моніторингу, варто акцентувати увагу на необхідності інтеграції комплексного аудиту клієнта, який поєднує традиційні інструменти фінансового аналізу з сучасними цифровими технологіями. Такий підхід дає можливість не лише виявляти підозрілі операції та ризикові фактори, а й своєчасно запобігати зловживанням, що особливо важливо в умовах активізації шахрайських схем, пов'язаних із маніпулюванням фінансовою звітністю.

Одним із ключових напрямів удосконалення є автоматизація аналізу даних клієнта — зокрема, застосування спеціалізованих програм, які дозволяють оперативно обробляти великі обсяги звітності, виявляти нетипові відхилення, будувати динамічні ризик-профілі та генерувати попереджувальні сигнали на основі встановлених тригерів. Наприклад, автоматичне визначення індексу M-score, оцінка динаміки дебіторської заборгованості, аналіз трендів рентабельності чи співвідношення зобов'язань до активів можуть значно прискорити процес виявлення ознак потенційного викривлення.

Важливо також впроваджувати механізми зворотного зв'язку в системі фінмоніторингу. Це означає, що результати оцінки ризику та результати перевірок повинні системно аналізуватись самою аудиторською фірмою для удосконалення внутрішніх процедур. Така аналітична саморефлексія дозволяє виявити слабкі місця в політиках перевірки, адаптувати методики оцінювання до нових типів ризиків, а також формувати прецедентну базу для майбутніх кейсів.

Окрему увагу слід приділяти внутрішньому навчальному процесу, адже ефективність системи фінансового моніторингу багато в чому залежить від рівня обізнаності співробітників. Проведення регулярних тренінгів, кейс-воркшопів, обмін досвідом між фахівцями та симуляцій перевірки клієнтів сприяє розвитку аналітичного мислення, навичок розпізнавання ризикової поведінки та здатності швидко реагувати на нетипові операції.

Крім того, одним з перспективних напрямів удосконалення є налагодження зовнішньої співпраці між аудиторськими фірмами, фінансовими установами та державною системою фінансового моніторингу. Формування єдиної інформаційної платформи з перевіреними даними про ризикові суб'єкти, доступ до агрегованих кейсів підозрілих транзакцій або публічних списків (наприклад, осіб, пов'язаних з терористичною діяльністю чи корупцією) дозволяє створити надійне середовище для обміну інформацією та ефективної протидії ВК/ФТ.

У перспективі вдосконалення аналізу фінансової звітності та належної перевірки клієнтів передбачає не лише дотримання чинних стандартів, а й переосмислення ролі аудиторської фірми як активного учасника загальнонаціональної системи запобігання економічним злочинам. Таким чином, інтеграція цифрових технологій, поведінкових підходів, аналітичного інструментарію та міжінституційної взаємодії формує нову якість фінансового моніторингу, яка відповідає сучасним викликам та очікуванням як з боку держави, так і з боку доброчесного бізнесу.

ВИСНОВКИ

В роботі розкрито теоретико-методичні положення і практичні аспекти аналізу фінансової звітності та належної перевірки клієнтів аудиторської фірми та розроблено пропозиції щодо удосконалення процедур оцінки ризиків відмивання коштів. У ході написання кваліфікаційної бакалаврської роботи сформовано наступні висновки:

1. Фінансова звітність є ключовим інструментом для оцінки діяльності клієнтів. Вона має бути складена відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів (МСФЗ), містити достовірні відомості про фінансовий стан компанії та відображати реальні результати її діяльності. Якісні характеристики звітності мають відповідати вимогам релевантності, свідомості, прозорості, цілісності та свідомості ризиків. Важливо, щоб фінансові звіти були своєчасними та містили достовірну інформацію для аналізу економічного стану клієнта.

2. Помітною стає тенденція до перегляду традиційного списку якісних характеристик фінансової звітності — передусім через загрози глобалізації фінансових ринків, кіберризиків та посилення вимог до протидії відмиванню коштів (AML-комплаєнсу). Класичні визначення якісних характеристик стають недостатніми для ідентифікації ризиків нелегальної фінансової активності. З'являється поняття «глибинної прозорості», яка передбачає не лише доступність і точність інформації, а й розкриття реальних економічних сутностей господарських операцій.

3. Еволюція поглядів на якісні характеристики фінансової звітності свідчить про необхідність посилити акцент на прозорості не як статичній якості (наявність інформації), а як на динамічному процесі, що уможливлює активний аналіз операційної діяльності компаній. Відтак, прозорість у сучасному розумінні охоплює: розкриття реальних бенефіціарів компанії; деталізацію джерел походження коштів; пояснення фінансових потоків за нетиповими операціями; опис корпоративної структури та контролюючих осіб.

4. Якісна фінансова звітність є фундаментом для ефективного первинного фінансового моніторингу, дозволяючи СПФМ виявляти потенційні ризики та забезпечувати відповідність клієнтів вимогам законодавства. Якісні характеристики фінансової звітності — такі як достовірність, повнота, зрозумілість та зіставність — мають ключове значення для належної перевірки клієнтів СПФМ, оскільки забезпечують можливість об'єктивно оцінити фінансовий стан клієнта, джерела його доходів і відповідність фінансової поведінки заявленому профілю ризику. Аналіз фінансової звітності доцільно розглядати як один із заходів належної перевірки клієнта суб'єкта первинного фінансового моніторингу, оскільки саме він забезпечує можливість об'єктивної оцінки фінансового стану клієнта, верифікації джерел походження активів та виявлення невідповідностей, що можуть свідчити про підвищений ризик участі у схемах легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

5. Питання аналізу фінансової звітності клієнтів та здійснення належної перевірки (Customer Due Diligence, CDD) суб'єктами первинного фінансового моніторингу регулюються низкою ключових положень Рекомендацій FATF. Зокрема, Рекомендація 10 встановлює базові вимоги до ідентифікації клієнтів, визначення кінцевих бенефіціарних власників і розуміння характеру ділових відносин, що, серед іншого, має ґрунтуватися на аналізі фінансової інформації. Рекомендація 12 передбачає посилені заходи щодо перевірки клієнтів, які є публічними особами, а Рекомендація 17 регламентує можливість залучення третіх осіб до виконання CDD-процедур.

6. Особливу увагу заслуговує Рекомендація 22, яка поширює обов'язки з проведення належної перевірки на нефінансові суб'єкти (зокрема, аудиторів, бухгалтерів, адвокатів, ріелторів), що зобов'язані здійснювати аналіз походження коштів та фінансової документації клієнтів у випадках, пов'язаних із фінансовими чи корпоративними операціями. Усі ці положення є основою формування системи внутрішнього контролю та ризик-орієнтованого підходу до виявлення підозрілих операцій, зокрема шляхом оцінки достовірності, повноти й узгодженості фінансової звітності клієнтів.

7. Для оцінки ризиків ВК/ФТ доцільно застосовувати систему аналітичних методів, включаючи аналіз структури фінансової звітності, горизонтальний і вертикальний аналіз, індикативні моделі типу M-Score, а також скорингові підходи та теплові матриці. Такі інструменти забезпечують не тільки виявлення потенційних маніпуляцій у звітності, а й формування об'єктивного ризик-профілю клієнта до встановлення ділових відносин.

8. Проведений аналіз діяльності ТОВ «Кроу Ерфольг Україна» як суб'єкта первинного фінансового моніторингу дозволив охарактеризувати внутрішні процедури належної перевірки, які включають ідентифікацію, аналіз структури бізнесу, перевірку бенефіціарів та оцінку ризиків. Компанія використовує сучасні підходи до моніторингу, зокрема ризик-орієнтовану модель оцінки клієнтів із застосуванням автоматизованих рішень.

9. У практичній частині дипломної роботи, на прикладі ТОВ «Пирятинський сирзавод», змодельовано процес аналізу фінансової звітності потенційного клієнта аудиторської фірми, в який включено розрахунок ключових коефіцієнтів, побудову індексів прозорості звітності, виявлення ризиків можливого викривлення доходів, маніпуляцій з активами та тенденцій, що можуть свідчити про ознаки фіктивного або прихованого банкрутства. На основі отриманих показників сформовано ризик-профіль клієнта та здійснено оцінку первинного і залишкового ризику ВК/ФТ із використанням теплових матриць 3×3 , що відповідає методології Мінфіну для СПФМ.

10. Визначено, що до напрямів удосконалення аналізу фінансової звітності та перевірки клієнтів слід віднести: впровадження ІТ-рішень для автоматизації перевірок, розвиток процедур внутрішнього контролю, регулярне навчання персоналу, а також застосування поведінкових інструментів, зокрема теорії «nudge». Вони сприяють мінімізації людського фактора, спрощують прийняття рішень і підвищують ефективність фінансового моніторингу в аудиторській практиці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Basel AML Index. Assessing money laundering risks around the world. URL: <https://index.baselgovernance.org/>
2. Barth M. E., Landsman W. R., Lang M. H. Financial Reporting Transparency. *Accounting Horizons*. 2021. Vol. 35, No. 4. P. 45–64.
3. Beneish M Score - A Effective Credit Evaluation Tool for Credit Assessment. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/beneish-m-score-effective-credit-evaluation-tool-jay-ranvir-5reyc>
4. Camfferman K., Zeff S. A. *The Making of IFRS Standards: Accounting for Global Markets*. – Oxford: Oxford University Press, 2022. P. 548
5. Das S., Dixit J., Weidenmier M. Detecting Financial Fraud Through Analytics. *Journal of Forensic Accounting Research* 2022. Vol. 7, No. 1. P. 112–134.
6. De George E. T., Li X., Shivakumar L. A Review of the IFRS Adoption Literature. *Review of Accounting Studies* 2020. Vol. 25, No. 3. P. 890–931.
7. Fazilov F.M. *Legalization of revenue received from criminal activities (criminal-legal and criminological aspects)*. Monograph. – Tashkent: Lesson Press, 2021. 215 p.
8. Francis J., LaFond R., Olsson P. M., Schipper K. The Market Pricing of Transparency. *The Accounting Review* 2022. Vol. 97, No. 1. P. 175–210.
9. Буряк С.Ю. Належна перевірка клієнтів у системі протидії відмиванню доходів. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики* 2022. № 1(42). С. 103–112.
10. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством. URL: https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Buh_Obliku/Kucik/Docs/Bukhgalter_oblik_v_upravlnn_pIdpr_Pidruchnik_Redag_24.05.2023_7_KINCE_VII.pdf
11. Винниченко Н.В., Мірошніченко О.В., Черкай О.О. Прозорість звітності вітчизняних підприємств як передумова забезпечення фінансової стабільності. *Приазовський економічний вісник*. 2020. Вип. 6(23). С.240-246.

12. Все що варто знати про фінансовий моніторинг. 2023. URL: <https://youcontrol.com.ua/articles/vse-shcho-var-to-znaty-pro-finansovyy-monitorynh/>

13. Гуртовий В.О. Ідентифікація та верифікація клієнтів у фінансовому моніторингу. Банківська справа 2020. № 5. С. 24–29.

14. Завдання, обов'язки та права суб'єкта первинного фінансового моніторингу. 2020. URL: https://finmonitoring.in.ua/wp-content/uploads/2020/04/customer_due_diligence_2020.pdf

15. Задорожний З.М., Омецінська І., Муравський В. Determinants of Firm's Innovation: Increasing the Transparency of Financial Statements. Marketing and Management of Innovations, 2021. №2, p. 74-86.

16. Заходи здійснення належної перевірки клієнтів, спрощені та посилені заходи належної перевірки. 2020. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/1_pr_2020-11-20.pdf?v=5

17. Звіт про прозорість Crowe Erfolg Ukraine. 2024. URL: https://croweerfolg.com.ua/.../04/tr-2024_f_ukr_minify_2.pdf

18. Іванчук Н.В. Фінансова звітність як джерело інформації для аналізу фінансового стану підприємства. Фінанси, грошовий обіг та кредит 2020. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8396/1/10.pdf>

19. Калабухова С.В., Токарева Т. Прозорість бухгалтерської інформації 2022. URL: https://www.researchgate.net/publication/368745008_Transparency_of_the_accounting_information

20. Козловська І.В. Фінансова звітність підприємства: якісні характеристики та їх удосконалення. Економіка і держава 2021. № 9. С. 90–93.

21. Кузьмінська О. Е., Абесінова О. К. Удосконалення нормативно-правового забезпечення фінансового моніторингу в Україні. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/27d40ea1-b138-4cf4-8fdb-f25c3486c74b/content>

22. Кучеренко О.В. Прозорість фінансової звітності як чинник протидії відмиванню коштів. Вісник економіки транспорту і промисловості 2022. № 79. С. 144–148.

23. Ловінська Л.Г. Завдання розвитку фінансового моніторингу як науки. Облік, аналіз, аудит, оподаткування та фінансовий моніторинг в умовах глобалізаційних змін: зб. мат. VIII міжн. наук.-практ. конф.; 08 грудня 2022 року. К.: КНЕУ, 2022. С. 187 – 190

24. Ловінська Л. Г. Розвиток фінансового моніторингу як науки у контексті євроінтеграції України. Фінанси України. 2022. № 11. С. 49-63.

25. Маркіна І.А. Якісні характеристики фінансової звітності в умовах глобалізації обліку. Фінанси України 2020. № 11. С. 55–64.

26. Міжнародний стандарт аудиту 520 «Аналітичні процедури». URL: https://stud.com.ua/67142/audit_ta_buhoblik/mizhnarodniy_standart_auditu_analitichni_protседuri

27. Методика національної оцінки ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму в Україні. URL: <https://me.gov.ua/download/a403b7f4-3b09-4947-ac56-d6a48e190499/file.pdf>

28. Національна економічна стратегія на період до 2030 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.21 № 179. Дата оновлення: 04.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.04.2025).

29. Новікова Л.В. Правове регулювання первинного фінансового моніторингу в Україні: правове регулювання. URL: https://finmon.at.ua/_sf/0/83_prav_reg_per_fm.pdf

30. Овчаренко Г.А. Своєчасність і релевантність фінансової звітності: виклики сьогодення. Бухгалтерський облік і аудит 2023. № 2. С. 7–13.

31. Офіційний сайт Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF). URL: <http://www.fatf-gafi.org/>

32. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України. URL: <https://fiu.gov.ua/>

29. Офіційний сайт Комітету експертів Ради Європи із взаємної оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL). URL: <https://www.coe.int/en/web/moneyval>

34. Сайт компанії «Пирятинський сирзавод». URL: <https://milkalliance.com.ua/company/enterprises/piryatinskij-sirzavod/>

35. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: Закон України від 19.07.1999 № 996-XIV. Дата оновлення: 03.09.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 20.04.2025).

36. Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства: Наказ Міністерства економіки України від 26.10.2010 № 1361. Дата оновлення: 26.10.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1361665-10#Text> (дата звернення: 20.04.2025).

37. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. Дата оновлення: 09.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення: 20.04.2025).

38. Про затвердження Положення про здійснення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання і нагляд за діяльністю яких здійснює Міністерство фінансів України: Закон України від 07.06.2024 №282. Дата оновлення: 12.07.2024. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE42416?an=2> (дата звернення: 20.04.2025).

39. Рекомендації FATF. Міжнародні стандарти щодо боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму та розповсюдження зброї масового знищення. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/books/5%20round%20FATF.pdf>

40. Товариство з обмеженою відповідальністю «Пирятинський сирзавод». URL: <https://milkalliance.com.ua/company/inform/piryatinskij-sirzavod/>

41. Мельник О., Караїм М., Батрин В. Інтегративна модель фінансової розвідки: адаптація світових практик до національних умов. *Економіка та суспільство*, 2024. Вип.64. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-59>

42. Що таке Nudge Theory (теорія підштовування) в маркетингу URL: <https://marketer.ua/ua/what-is-nudge-theory-in-marketing/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Баланс за 2024 рік ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Підприємство

Товариство з обмеженою відповідальністю "Пирятинський сирзавод"

Територія

ПОЛТАВСЬКА

Організаційно-правова форма господарювання

Товариство з обмеженою відповідальністю

Вид економічної діяльності

Перероблення молока, виробництво масла та сиру

Середня кількість працівників

533

Адреса, телефон

вулиця Сумська, буд. 1, м. ПИРЯТИН, ЛУБЕНСЬКИЙ РАЙОН, ПОЛТАВСЬКА обл., 37000, Україна

за ЄДРПОУ

00446865

за КАТОРТГ

UA53040090010096696

за КОПФГ

240

за КВЕД

10.51

28657

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)			
на 31 грудня 2024		р.	
		Форма №1 Код за ДКУД 1801001	
А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	272	176
первісна вартість	1001	8 442	8 503
накопичена амортизація	1002	8 170	8 327
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	76 889	71 157
первісна вартість	1011	339 601	353 568
знос	1012	262 712	282 411
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Заборгованість за внесками до статутного капіталу інших підприємств	1036	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	402
Відітрачені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відітрачені аквізичні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	19 008	27 575
Усього за розділом I	1095	96 169	99 310
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	236 952	311 085
виробничі запаси	1101	44 895	46 541
незавершене виробництво	1102	7 327	8 510
готова продукція	1103	184 537	254 715
товари	1104	193	1 319
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити нерестраховування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	167 861	171 542
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	7 880	7 696
з бюджетом	1135	10 984	13 192
у тому числі з податку на прибуток	1136	260	260
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	25	21
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	80 025	43 658
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	129	2 059
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	122 293	44 572
готівка	1166	43	1
рахунки в банках	1167	122 250	44 571
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-

Продовження додатку А

резерв збитків або резерв належних виплат	1182	-	-
резерв незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	1 576	2 342
Усього за розділом II	1195	627 725	596 167
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	723 894	695 477

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	13 350	13 350
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	2 507	2 507
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	136 994	96 084
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Видучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	152 851	111 941
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	180 255	220 645
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інших страхових резервах	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Привласнений фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	180 255	220 645
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	139	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	4 017	6 968
товари, роботи, послуги	1615	85 983	92 696
розрахунками з бюджетом	1620	1 632	2 195
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	1 525	1 691
розрахунками з оплати праці	1630	5 690	6 393
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	3 647	1 961
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	3	3
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	270 787	230 919
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	11 330	13 051
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	6 035	7 014
Усього за розділом III	1695	390 788	362 891
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1900	-	-
Баланс	1900	723 894	695 477

Керівник

Бартошак Володимир Анатолійович

Головний бухгалтер

Брижак Тетяна Борисівна

1 Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць, на території території якого працює громада

2 Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

ПЕРЕВІРЕНО АУДИТОРОМ
ТОВ АК «Кроу Україна»

15.04.25 / Устимік В.В.

Додаток Б

Звіт про фінансові результати за 2024 рік ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю "Пирятинський сирзавод"	Дата (рік, місяць, число) за СДРПОУ	КОДИ		
			2025	01	01
			00446865		
(найменування)					
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)					
за Рік 2024		р.			
Форма № 2 Код за ДКУД		1801003			
I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ					
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року		
1	2	3	4		
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2 010 114	1 718 306		
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-		
премії підписані, валова сума	2011	-	-		
премії, передані у перестрахування	2012	-	-		
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-		
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-		
Собівартість реалізованої продукції (товарів,робіт, послуг)	2050	(1 886 260)	(1 600 742)		
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-		
Валовий:					
прибуток	2090	123 854	117 564		
збиток	2095	(-)	(-)		
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-		
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-		
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-		
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-		
Інші операційні доходи	2120	33 173	57 287		
у тому числі:	2121	-	-		
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю					
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-		
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-		
Адміністративні витрати	2130	(29 831)	(22 384)		
Витрати на збут	2150	(78 197)	(77 616)		
Інші операційні витрати	2180	(36 574)	(53 275)		
у тому числі:	2181	-	-		
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю					
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-		
Фінансовий результат від операційної діяльності:					
прибуток	2190	12 425	21 576		
збиток	2195	(-)	(-)		
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-		
Інші фінансові доходи	2220	8 168	1 181		
Інші доходи	2240	203	186		
у тому числі:	2241	-	-		
дохід від благодійної допомоги					
Фінансові витрати	2250	(58 642)	(61 530)		
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)		
Інші витрати	2270	(33)	(1)		
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-		

Продовження додатку Б

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	-	-
збиток	2295	(37 879)	(38 588)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	-	-
збиток	2355	(37 879)	(38 588)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	(7)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	(7)
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	(7)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(37 879)	(38 595)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	1 724 846	1 488 213
Витрати на оплату праці	2505	121 125	102 205
Відрахування на соціальні заходи	2510	24 345	20 906
Амортизація	2515	29 399	30 831
Інші операційні витрати	2520	110 195	96 959
Разом	2550	2 009 910	1 739 114

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Головний бухгалтер

Бартошак Володимир Анатолійович

Брижак Тетяна Борисівна

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ**

**ОБЛІК, АНАЛІЗ, АУДИТ, ОПОДАТКУВАННЯ
ТА ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ:
СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ**

Збірник матеріалів

**X ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ І МОЛОДИХ УЧЕНИХ**

25 квітня 2025 року

РОЗДІЛ 6. БІЗНЕС-АНАЛІЗ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВАМИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

<i>Serazhym V.J.</i>	Business analysis when choosing a partner country for export or import: a comparative approach	269
<i>Аніщенко К.О.</i>	Індикаторний аналіз ризиків розкрадання державних коштів	271
<i>Бразіна А.О.</i>	Бізнес-консалтинг як інструмент підвищення конкурентоспроможності підприємства в умовах цифрової економіки	273
<i>Дем'янюк А.В.</i>	Основні підходи до аналізу корпоративної звітності зі сталого розвитку підприємства в сучасних умовах	275
<i>Дикой Р.О.</i>	Бізнес-аналіз в управлінні підприємствами: теорія та практика в умовах переходу до зеленої економіки	277
<i>Довматенко М.І.</i>	Аналіз ефективності використання трудових ресурсів як інструмент підвищення продуктивності підприємства	278
<i>Купчишина А.В.</i>	Виявлення схем шахрайства при здійсненні аудиту фінансової звітності клієнтів СПФМ	280
<i>Панухник А.Ф.</i>	Здійснення аудиторської діяльності з метою протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, на прикладі АТ «Укрзалізниця»	282
<i>Солоненко Ю.В., Маєр Н.В.</i>	Оцінка рентабельності на основі п'яти ключових показників як інструмент фінансової діагностики підприємства (на прикладі ТОВ «ЛДЦ «Меділокс»)	285
<i>Трохименко А.В.</i>	Аналіз ризиків корпоративного шахрайства в процесі обліку виробничих запасів	288
<i>Шпак К.О.</i>	Аналіз ризиків безперервності діяльності та прозорості структури власності підприємства	290
<i>Янцевич Т.Ю.</i>	Аналіз фінансової звітності та належна перевірка клієнта аудиторської фірми	292

РОЗДІЛ 7. СТАН І СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ АУДИТУ

<i>Баркова В.А., Книшек О.О.</i>	Проблеми та шляхи вдосконалення внутрішнього аудиту у державному секторі економіки України	294
<i>Васковець А.С.</i>	Аудит в умовах війни: адаптація до нових економічних і соціальних реалій в Україні	296
<i>Вовк В.В.</i>	Аудит підприємств-банкрутів: інформаційне забезпечення та процедури	298
<i>Дяк О.В.</i>	Аудиторська оцінка відповідності криптовалютних бірж вимогам фінансового моніторингу	300
<i>Зубенко В.С.</i>	Міжнародний досвід функціонування внутрішнього аудиту в закладах вищої освіти	303
<i>Колесникова Є.С.</i>	Нормативно правові аспекти професійної етики аудитора	306
<i>Лещенко Д.К.</i>	Тенденції розвитку внутрішнього аудиту	308
<i>Майка А.В.</i>	Ризики впровадження сучасних інформаційних технологій в діяльність малих аудиторських фірм	310
<i>Савченко А.М.</i>	Роль штучного інтелекту в автоматизації аудиторських процесів агропромислових підприємств	312
<i>Шевчук Ю.В., Кісельова А.О.</i>	Перспективи використання сучасних інформаційних технологій у податковому контролі	315

УДК 657.6:658.15

Янцевич Т.Ю.,

*студент ф-ту ОПМ, 4 курсу, спец. 071 «Облік і оподаткування»,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
Науковий керівник — Калабухова С.В. — д. е. н.,
професор кафедри податкового менеджменту та фінансового моніторингу
імені Миколи Чумаченка*

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА НАЛЕЖНА ПЕРЕВІРКА КЛІЄНТА АУДИТОРСЬКОЇ ФІРМИ

Аналіз фінансової звітності клієнта аудиторської фірми є критично важливим етапом аудиту, спрямованим на оцінку її достовірності, прозорості та виявлення потенційних ризиків. Першочерговим завданням є дослідження структури фінансової звітності, її відповідності чинним стандартам та повноти розкриття інформації. Прозорість фінансової звітності відображає ступінь зрозумілості та доступності представлених даних для користувачів, включаючи інвесторів, кредиторів та регуляторні органи. Ретельний аналіз облікової політики клієнта, застосованих методів оцінки та принципів відображення господарських операцій дозволяє оцінити їхню обґрунтованість та послідовність.

Важливим аспектом є дослідження тенденцій зміни доходів клієнта за кілька звітних періодів. Аналіз динаміки доходів допомагає виявити незвичайні коливання, нестабільність або ознаки штучного завищення чи заниження показників. Порівняння темпів зростання доходів з аналогічними показниками інших компаній галузі або з макроекономічними індикаторами може виявити потенційні аномалії, які потребують додаткової перевірки. Аналогічно, аналіз тенденцій зміни активів клієнта дозволяє оцінити ефективність управління майном, виявити непродуктивні або ризиковані активи, а також простежити зміни у структурі балансу. Зростання частки неліквідних або сумнівних активів може свідчити про фінансові труднощі або спроби приховати незаконно отримані кошти.

Особливу увагу слід приділяти, аналізу взаємозв'язку між різними статтями фінансової звітності, таким як співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей, запасів та собівартості реалізованої продукції, а також доходів та витрат. Нетипові співвідношення або їх різкі зміни можуть бути індикаторами фінансових маніпуляцій або шахрайства. Застосування методів фінансового аналізу, включаючи розрахунок коефіцієнтів ліквідності, платоспроможності, рентабельності та ділової активності, дозволяє отримати більш глибоке розуміння фінансового стану клієнта та виявити потенційні зони ризику.

Встановлення ділових відносин з клієнтом аудиторської фірми вимагає обов'язкової оцінки ризиків відмивання коштів (ВК) та фінансування тероризму (ФТ). Цей процес, відомий як належна перевірка клієнта, є ключовим елементом системи протидії ВК/ФТ. Першим кроком є ідентифікація та верифікація особи клієнта, включаючи встановлення його юридичного статусу,

організаційної структури та бенефіціарних власників. Непрозора структура власності, використання офшорних компаній або номінальних власників можуть свідчити про підвищений ризик ВК.

Оцінка ризику ВК також, передбачає розуміння характеру діяльності клієнта, його бізнес-моделі, географії діяльності та клієнтської бази. Клієнти, що працюють у секторах, які вважаються більш вразливими до ВК (наприклад, гральний бізнес, торгівля дорогоцінними металами, операції з нерухомістю), або здійснюють значні обсяги готівкових розрахунків, потребують поглибленої перевірки. Аналіз фінансових потоків клієнта, обсягів та характеру його транзакцій, а також наявність незвичайних або необґрунтованих операцій є важливим елементом оцінки ризику.

Важливим аспектом є оцінка репутації клієнта та його керівництва. Наявність негативної інформації у відкритих джерелах, включно з повідомленнями про кримінальні розслідування, санкції або судові рішення, може свідчити про підвищений ризик ВК. Також, слід враховувати країну походження клієнта та його контрагентів, оскільки операції з країнами, які мають високий рівень корупції або недостатню систему протидії ВК/ФТ, можуть нести додаткові ризики. Результати оцінки ризику ВК/ФТ повинні бути задокументовані та враховані при плануванні аудиторських процедур. Клієнтам з високим рівнем ризику може знадобитися більш глибока перевірка та посилений моніторинг протягом усього періоду співпраці.

Для підвищення ефективності аналізу фінансової звітності та належної перевірки клієнта аудиторським фірмам слід активніше впроваджувати технології автоматизації та аналізу великих даних, включаючи штучний інтелект та машинне навчання, для швидкого виявлення аномалій та прогнозування ризиків. У сфері належної перевірки необхідно посилити верифікацію клієнтів та бенефіціарів за допомогою електронних систем, розширити джерела інформації для оцінки репутації, включаючи соціальні мережі, та застосовувати ризик-орієнтований підхід. Важливим є постійне підвищення кваліфікації аудиторів у сфері фінансового аналізу та протидії ВК/ФТ, посилення співпраці між аудиторськими, регуляторними та правоохоронними органами, а також впровадження та регулярне оновлення чітких внутрішніх стандартів відповідно до міжнародних вимог.

Список використаних джерел

1. Ловінська Л.Г. Завдання розвитку фінансового моніторингу як науки. Облік, аналіз, аудит, оподаткування та фінансовий моніторинг в умовах глобалізаційних змін: зб. мат. VIII міжн. наук.-практ. конф.; 08 грудня 2022 року. К.: КНЕУ, 2022. С. 187 – 190
2. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. Дата оновлення: 09.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення: 18.04.2025).
3. Фінансовий моніторинг: навч. посібник / За ред. д.е.н., проф. Л. Г. Ловінської. Київ: КНЕУ, 2025. 520 с.
4. Калабухова С.В. Уніфікація аналітичних процедур в умовах стандартизації бухгалтерського обліку та аудиту: монографія. Київ: КНЕУ, 2019. 431 с.